

Naujienu Antroji Dalis

NR. 409

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS RAUGIJOS LEIDINYS

XIV METAI

MARIUS KATILIŠKIS

RYŠININKAS

3

Antanas krapštėsi akis ir žiovavo, išėjęs iš daržinės. Jo plaukai ir marškiniai buvo apkibę ir prisivėlę šeno pabirų. Jis kąsėsi pirštais šlapią nuo prakaito, gaurais apžėlusią krūtinę ir žvelgė į kelią.

— Žiū! — šūktelėjo vienu tarpu bernas.

Vieškelio, suglausta vorele, smarkiai mynė dviračius milicininkai. Šautuvai tabalavo ant jų sulinkusių nugarų.

Jo gerokai buvo šūktelta, nes po obelimi gulėjęs šeimnininkas pakilo ir tuojau pasekė pravažiuojančius.

— Šeši, — suskaitė.

— Jau ką nors pajuto, — nusprendė vyras.

Šeimnininkas susirūpinusiai apmetė kiemą, trobesius. Ilgiau išizūrėjo į klėties stogą, kur karveliai staidėsi vienas prieš kitą ir jų gūžiai aižiai blizgėjo saulėje. Kai kurie kilsojo augštytyn ir kaip sniego gniūžtės išspaudė mėlynėje, begaliniai besiklojančioje į tolį ir virpančioje. Jis taip žiūrėjo kurį laiką, paskui atsinešė kopėčias ir jas pastatė, atremdamas į vandens lataką. Pabarškino krumpliais čerpes ir vieną jų pakėlė. Plyšio užteko sugrūsti rankai iki pažastų. Po to vėl skylę rūpestingai užtaisė, nunešė atgal kopėčias ir su ryšuliu grįžo sodnelin.

Iš čia jis matė kelią, bažnyčios smailumą, tarp medžių raudoną pašto stogą. Pro tvoros statinius žaliai mirgėjo laukai, toliau edrinėjo gyvuliai, o po obelaitėmis, aviliuose, niūniavo bitės. Ant smilgų suposi vabalai, žolėje ropojo skruzdės, o bitės, visur zvembė, kabinėjosi žieduose ir leisdamosi iš viršaus, tūpė į lakas.

Jis atvyniojo virvutę, atsupo skudurus ir palietė pistoletą geltonose makštyse. Gulėdamas kniūbsčias, stipriais, igudusiais pirštais narstė ginklo dalis ir suplėšęs skiautis, trynė jomis ir valė iš jų tepalą. Pakėlė vamzdį prieš šviesą — jo vidus blizgėjo, įvijai sukdamasis įgražomis. Taip pat atsidėjęs išvalė apkabą, patikrino atsarginę, perdėliodamas iš naujo šovinius. Svarus ryšulėlis jų dar atskirai gulėjo.

Žūtautas baigė. Jis buvo patenkintas darbu ir tai, kad niekas jo netrukdytų, kad buvo taip ramu sodne tarp avilių, tarp bičių, po obelimis ir ant žemės. Už dobilų matėsi karvių nugaros ir jų bešmiguojančios uodegos. Kažkur netoliese skardenosi mergaitės. Rūta dainavo. Paskui jų balsai nutolo — ten atokiau, viduryje lauko, jos kalbėjosi su kaimynėmis.

Antanas klausė ką jie turėtų dirbti. Esąs jau pailsėjęs ir dykinėti negražu.

— Darbo? Tu Antanai pats pabūk šeimnininku. Tu geriau išmanai ir todėl žinokis.

Dirbti? Ką dirbti šiandien, tokią dieną? Tokiu metu, kai partizanai šaudosi gatvėse, kai groja maršus, kai bėga prispaudėjai ir tironai? Ką dirbti — mąstė Žūtautas, eidamas vidun. Kai skamba šūviai ir miršta žmonės, kad išsilaisvintų ir gyventų. O čia taip tyku. Ir dobilai žydi ir skrenda pažeme varnėnai, ir pietvakarių vėjas lengvai judina šakas, ir linguoja rugius ant kalno.

Bet juk dirbti reikia. Ir sukrusti visiems. Tik jau gal kitaip, ypatingai. Tai juk valanda, kokių per šimtmečius viena-kita tepasitaiko, kuri paskui minima ir jai lenkiamasi. Ir statomi paminklai ir dedami vainikai ir skambinamos odės. Vienu tarpu jis taip galingai pajuto tą iškilnų epopėjiškos dabarties dvelksmą, atskubėjęs per kraštą, lyg varpo dūžiais, ir jo veidas aprasojo neįveikiant iš karto suvokti ir aprėpti jo didybės. Jis buvo to vyksmo dalis, ne vien stebėtojas ar liūdininkas, ir kaupėsi raukšlės ant kaktos, ir kietai čiaupėsi burna, lyg iš ten galėtų ištrūkti žodis, galįs pažeisti šventišką valandą.

Jis prasidarė spintą, nusikabino senus tarnybinius rūbus su visais ženklais ir metalinėmis sagomis ir juos apžiūrėjo susidomėjęs, ir gėrėdamasis su slapta ir jaudinimusi vaiko, kurs naktį atsikėlęs eina pasidžiaugti brangia dovanėle. Jis viską perkilojo ir su kiekvienu daikteliu atgimė eibės tampriai susietų atminimų. Jis perbraukė pirštais medalių juosteles ant uniforminio švarko, paglostė kokardos Vyti. O Viešpatie! Nejaugi vėl viskas grįžta į šviesą ir į gyvenimą? Jeigu tai teisybė, kad tokia trumpa tebuvo mūsų nelaisvė ir, kad tik vieni nelemties metai! Ir jie paskutiniai... Tai kaip mes turėtume pagarbinti Tavo vardą, o Maloningasai?

Jis atsisuko staigiai ir žmona šyptelėjo nepraverdama lūpų. Ji ruošė stalą pavakariams ir nedrįso ką nors pasakyti — vy-

(Tęsinys 2-me pusl.)

“Vargo broliai visada man buvo arčiausiai širdies...”

(Pasikalbėjimas su šių metų LE premijos laureatu Mariu Katiliškiu)

Rašytojui Mariui Katiliškiui šas dar ir dabar tebėra Lietu- laimėjus LE premiją už ge- riausią 1957 metų grožinės li- teratūros kūrinį, jo romaną “Miškais ateina ruduo”, jūsų korespondentui buvo didelė garbė ir privilegija duoti jam keletą klausimų, į kuriuos ra- šytojas gana maloniai atsakė:

— Kada pradėjote kurti ir savo kūrinius spausdinti?

Eilėraščius rašyti pradėjau 1931 metais, eidamas 16 - tus metus. Pačius pirmuosius du mano eilėraščius atspausdino šiauliuose ėjęs, rodos, social- demokratų leidžiamas laik- raštis “Naujienuos”. Kada į tą patį laikraštį pasiunčiau savo trečią, ketvirtą ir penktą eilė- raštį, redaktorius manęs pa- prašė liautis poeziją rašius. Taip ir lioviausi.

— Tai tada jau perėjote į prozą?

Po poetinio atvėsimo, auš- tant 1932 metų pavasariui, prieš Velykas, parašiau felje- toną “Nekokios Velykos”, ku- ris buvo atspausdintas “Ūki- ninko Patarėjuje”, ir tikrai puikiai vieno geriausių lietu- vių karikatūristų, dail. Jono Martinaičio iliustruotas. Labai nustebau ir nudžiugau, kada po trijų dienų iš pašto gavau 32 litų perlaidą. Tai buvo ma- no pirmasis ir gana stambus honoraras.

Tą pačią vasarą “Ūkininko Patarėjas” išspausdino ir dau- giau mano apsakymėlių. Pas- kui rašiau “Trimite” ir “Jau- nojoje Kartoje”. 1933 metais literatūros ir kultūros žurna- las “Naujoji Romuva” atspau- sdino mano apysakaitę “Ig- niaus meilės galas”. Didesnio susidomėjimo rašytojų tarpe ir visuomenėje sukėlė “Vasa- ros dainelė” ir “Senis ir auk- sas”, ėję per kelis “N. Romu- vos” numerius. Aš pats many- čiau, kad žymiai geresni buvo “Skara” ir “Senojo kareivio sugrįžimas”. Pats didžiausias mano to meto darbas buvo apysaka “Miškai”, kurią len- gvai buvo galima išplėsti į ro- maną.

— Ar tada negalvojote išleisti savo novelių ir apysakų rinkinį?

Apie tai negalvojau iki 1941 metų pavasario. Literatūros kritikas Juozas Póvilonis pri- sispyręs ragino, kad tokį rin- kinį išleisčiau. Paruošiau “Se- nojo kareivio sugrįžimą”. Bu- vo atiduotas spaudai. Nuora-

šas dar ir dabar tebėra Lietu- voje, gi originalas dingo ant- rosios bolševikų okupacijos samyšyje.

Vokiečių okupacijos metais rašiau “Kūryboje”.

Dieve mano, kaip malonu prisimint Lietuvoj dirbtą dar- bą... Kiek daug dar būtų gali- ma apie jį kalbėti... Paskuti- niuosius kūrinių, “Kruvina- sis gusaro šokis” ir “Laiškas tai, kuri liko” atspausdino S. Miglino leistas laikraštis. Gu- saro šokis buvo nutrauktas okupacijos metu.

— Kaip ir kada pradėjote kurti tremtyje?

Grįžęs iš belaisvės, 1946 m., vienoj miškų stovykloj, pra- dėjau rašyti žinutes iš tos sto- vyklos parengimų, net ir re- cenzijas. Tą pačią žiemą pa- rašiau “Nelaimę”, “Epizodą” ir kitus kūrinių, kurie bu- vo vėliau atspausdinti rinki- nyje “Prasilenkimo valanda” (1948).

— Už šią knygą, rodos, ir premiją laimėjote?

Taip. “Prasilenkimo valan- da” laimėjo skaitytojų litera- tūrinę premiją, kurią skyrė Lietuvių Paštininkų sąjunga.

— Kaip žiūrite į ankstyvo- sios tremties lietuvių lite- ratūrą Vokietijoje?

Pradžioje tik poezija tebu- vo: Brazdžionis, Bradūnas, Nagys, Nyka-Niliūnas... Visi jie ir premijas laimėjo. Tik “Tremties metų” almanache buvo jau sutelkta ir gana sti- prių prozos gabalų, kaip J. Jankaus “Velnio bala”, P. An- driušio “Kelionė į Tauragnus” ar V. Ramono “Kryžių” iš- trauka. Beveik tais pačiais metais su savo knygomis pa- sirodė ir stipresnieji prozinin- kai: V. Ramonas, J. Jankus, Petronas-Tarulis, N. Mazalai- tė, L. Dovydenas...

— Kada gimė antrosios knygos, jau Amerikoje iš- leistos ‘Užuovėjos’, mintis?

1949 m. vasarą, gyvenant mielame ir neužmirštamame Freiburgo mieste. Pačiame menininkų sukūryje. Juk ten geriausi mūsų literatai ir dai- lininkai gyveno... Apie Frei- burgą aš dar kada nors para- šysiu...

Ten parašiau pora neužbai- gtų skyrelių, kuriuos tęsiau čia, Amerikoje ir vėliau sujun- giau į “Užuovėją”.

(Tęsinys 2-me pusl.)

(Eilėraštis buvo skaitytas LE ir LRD literatūrinių premijų įteikimo vakare)

*Kai Mažvydo pilki prastieji žodžiai
ledinėj ūkanoj išliepsnojo vargo balana,
pavasariniai vandenys jau rinkosi gilioj žiemos naktį, —
kad užplakti baudžiauninkų ir būrų sodžiai,
su-upių ūžesiu ir bundančia juoda žeme,
galėtų qžuolą išaugusi Tolminkiemų matyt —*

*Kurio šešėlis krito, kaip palaimintas lietus, ant jų kietų veidų,
sugrabusių žemėtų rankų, jų akių liūdny, karštų širdžių;
kurio šešėlyje Biliūno laimės žiburys drąsiesiems švietė,
pro liūdny pasaką, pro kartuves, aušrojančiam danguj.*

*Pavirto akmeniu šimtai jaunų, drąsių draugų,
šimtai savo krūtinėm ir daina suskaldė kietą
granito uolą. Dar šimtai ateis, ir kops, ir kris...*

*Ar mes išdrįsime žiūrėti į jų suakmenėjusias akis,
kai laiko laikrodžiai išmuš susitikimą,
kai mūsų rankos vėl palies ir baltą akmenį ir duoną juodą,
jeigu už gėdos ir menkystės pinigą
parduosime Martyno Mažvydo ir Kristijono Donelaičio žodį?*

(Tęsinys iš 1-mo puslapio)

ro judesiai ir uždaras žvilgsnis jai kėlė pagarbą. Jos veide atsimušę praėjusių dienų baimė ir siaubas.

Vėliau jis atsidūrė už sėdybos. Ir į ką nežiūrėjo, už ko ne užkliuvo akys, ko neužmynė koja, jis laikė savą — didelę ir brangią savastimi. Jis buvo ūkininkas. Ir tokiu buvo ne vien iš tėvų, ir ne vien išrinktos piemenystės vasaros žymėjo jo pėdas rasa ir gruodu. Gautos žemės jis neapleido, o dėjo vargą, kantrybę, parodė tikėjimą rytojumi, kažkada mastydamas vidury akmenuoto sklypo, kur stovėjo dabar, kvėpuodamas pieno kvapą ir girdėdamas derlingų vaismedžių švokštimą.

Pražūnūs spinduliai auksindami javų laiškus, toliau dirvas aptraukė tokiu pat rūku, kuris susidaro iš dulkėjimo žydinčių žolių ir jų paviršiuje besigrūdantių smulkučių vabalėlių. Ir medžiai ir trobesiai, o taip pat ir bažnyčia ir malūno sparnai, glaudėsi į augstą kupetą ant kalvelės. Žūtautas klausėsi tylos, kuri glūdėjo anapus slėnio. Ir kaip jis mėgino atspėti kas už jos, kas platybėse, susibėgančiose, lyg namo ant suminto kiemo — ji gūžėsi prie žemės ir neišsidavė.

Keliais kur tai toli užgė motorai. Eilė šūvių, o gal jam tik taip pasivaideno, trumpai ir kimiai sukalėno šimonių miško dantytame ruože. Kaip niekur nieko artėjo vakaras, nutiesdamas šešėlius ir sulirštindamas spalvas. Ir išskeldamas visus žemės nelygumus ir daiktus ant jos. Giraitėje, jo lauko gale kukavo gegužė. Ei, kukuok nekukavus, jau tavo dieneles nebeilgos. Išplauks miežiai ir užspringsi jų akuotu — šnekėjo sau žūtautas.

Jis apėjo lauko rėželius, pabuvodamas vienur ir kitur. Jis perkėlė karves, kiekvienai tardamas po žodį. Tai darė, lyg prieš kelionę, iš kurios nelemta greitai sugrįžti. Nerimas vis giliau pjovėsi, pavergdamas visą ir sudrebindamas sąnarius. Ryt gal jau prasidės? Jis laukė ryto. O tarpe buvo vasaros naktis. Jis netikėjo lengvu sutvarkymu supainiotų reikalų. Tai buvo sunkenybė, kuri gulė ir maudė širdį, sunkenybė, kurią tačiau, kaip nebūtų, reikės nuverstį.

O gegužė vis dar kukavo, nors jau buvo nutilę visi paukščiai ir susiradę ramias gužtas. Ir jam neatrodė, kad tai būtų išdykėlės juokas ir klegėjimas. Gegužė kartais skundžiasi ir aprauda kažkiško dalį, lyg jos sparnai būtų apsunkę nujautimu, lyg ji tupėtų medžiuose, augančiuose ant kapų. Ir viena valandėlė ji apleido visos džiaugsmingos nuotartys. Tartum kažką neseniai buvusio užmiršęs, klausė savęs, ar ištikrųjų yra įvėltas tās sūkurin, kuris kaukdamas sukasi ir artėja prie jo namų. Jis bėgo ir gynėsi to silpnumo.

Trejetas jaunų kaimynų vyrų, užsikvėpę ant darželio tvoros, rūkė. Jie atėjo pas Antaną pasiteirauti naujienų. Jų veidai ir rankos, kažkaip išaugusios iš baltų marškinių, atrodė visai juodos. Žūtautas tikrai girdėjo šaudant — jie tai patvirtino. Milicininkai važiavo sklaidyti maištininkų ir jieškoti ginklų. Tris iš jų vietoje nukirto šimonių pamiškės kaimiečiai.

Vyrai rūkė. Jų žemi balsai dar ilgai palangėje dudėjo. Viena iš trumpiausių vasaros naktų žūtautui prailgo. Jis neužmigo. Pasikeldavo iš lovos ir pro atvirą langą žiūrėjo; kaip žara keliavo viršum medžių, pačiu dangaus kraštu.

Toli, toli užė lėktuvai. Ir su rytu giedojo paukščiai sparnais krėsdami rasas nuo lapų. Baubė karvės, šaukdamos melžėjas į lauką. Kaip niekur nieko riliavo vieversys. O lėktuvai užė, užė kažinkur nesuvokiamai toli.

Diena ketino būti karšta.

Valgant pusryčius, žūtautas pamatė vieškelį prieš kalnelį smarkiai minantį dviratį vyrą. Jis laukė sulaikęs kšnį burnoje ir padėjęs šaukštą ant stalo.

Kieman įsuko Blindžiokas.

(Bus daugiau)

(Atkelta iš 1-mo psl.)

— Daugelio kritikų many-
mu jūsų 'Užuovėja' buvo
geriausias tų metų lietuvių
literatūros kūrinys. Tiesiog
keista, kad nelaimėjote pre-
mijos...

Esu gimęs Mergelės žvaigž-
dyno ženkle. Atrodo, kad ji ir
tepadės man tik anapus žvai-
gždynų... Iš viso mano gyveni-
mo kelyje Mergelė ne sykį me-
tė nelemtų šešėlių...

— Ar tik neturite galvoje
'Užuovėjos' išleidimo me-
tais laimėjusios N. Maza-
laitės ir šių metų L. R. D.
laureatės G. Tulauskaitės?

Slepiuos už šiame krašte
įprasto penktojo amendmen-
to...

— Kaip atsirado premijuo-
tasis romanas 'Miškais ateina
ruduo'?

Jau prieš keletą metų buvau
užplanavęs rašyti romaną "Zi-
magorai dainuoja". Vėliau bu-
vau užmetęs, bet neužmiršau.
Zimagoro personažas yra ly-
giai tiek pat lietuviškas, kaip
ir tas, kuris arė žemę, plukdė
sielius, statė tiltus ir tiesė ke-
lius... Arčiausiai prie širdies
man visada buvo vargo ir
skurdo broliai...

Tikra laimė, tikra draugys-
tė gimsta visada sunkiausiuo-
se žmogaus kelio kilometruo-
se... Kas nebuvo apkasuose,
kalėjimuose, nebuvo naujaku-
rys, grioviakasys ar miškakir-
tys — labai daug ko nustojo...
Kas negyveno durpininko tro-
belėj, nesišildė savo sugrubu-
sių rankų prie laužo, speigams
pusnynams siaučiant, kas ru-
dens darganose nemirko ir
nešalo, kas nevaikė nuo savo
ausų plieninių kulčių, ko ne-
vertė prie žemės lėktuvų krio-
kimas ir prieš kurio akis ne-
svyravo tanko pabūklo vamz-
dis, tas irgi daug ko nustojo.
Jis neturi teisės skirstyti gy-
venimo į gražų ir negražų,
moralų ir nemoralų, tokį ar
kitokį, dėl to, kad jis to gyve-
nimo nepažįsta ir neturi teisės
apie jį kalbėti... Paragrafai ir
doktrinos dar nėra viskas...

— Kai kurie jūsų recenzen-
tai priskiria jūsų kūrinių
veikėjams 'gyvuliškas aist-
ras'. Ką jūs apie tai galėtu-
mėte pasakyti?

Tik žvelgias į patį žmogų
gyvulišku žvilgsniu galėtų pa-
našiai išsireikšti. Šalia vargo
meilė yra šviesiausias spindu-
lys žemėje. Ir septynios di-
džiosios nuodėmės yra žmo-
gaus, ne gyvulio... Gyvuliams
niekas teologinių regulių ne-
nustatė...

— Jūsų vėliausias kūrinys
'Miškais ateina ruduo' tiek
skaitytojų (labiausiai per-
kama knyga), tiek intelek-
tualų (Liet. Enciklopedijos
premią) pripažintas ge-
riausiu šių metų grožinės
literatūros veikalu. Kodėl,
jūsų manymu, ir šiais me-

tais LRD literatūros pre-
mija, tariamasis Lietuvoje
skirtos Valstybinės Litera-
tūros premijos tęsinys, jus
pakartotinai aplenkė?

Gal ir čia mano Mergelės
žvaigždyno įtaka... Tačiau ra-
šytojų balsavimo rezultatai
man iš anksto jau buvo aiš-
kūs. Kaip tik dėl to aiškumo
jau prieš keturis metus išsto-
jau iš Lietuvių Rašytojų drau-
gijos...

...Koks gi gašpadorius duos
iš savo tvarto mėsą ant sve-
timo lauko vežti? — kiek pa-
galvojęs pasakė karčią buit-
nė tiesą rašytojas M. Katiliš-
kis.

— Kokia gi tada buvo jūsų
reakcija, kada sužinojote
Bostono intelektualų jums
netikėta, tačiau aiškų, drą-
sų ir iššaukiantį sprendi-
mą?

Jausmas buvo savotiškas...
Galiu pasakyti: smagu buvo
patirti, kad atsirado žmonių,
kurie šeimynišką ir beveik di-
nastinę LRD vadovo akciją ne
tik parodė viešumai, bet ir pa-
smerkė tokia bekompromisi-
ne forma.

— Kiek prisimenu ir poeto
Henriko Radausko poezijos
rinkinys 'Strėlė danguje'
LRD premijos atžvilgiu su-
silaukė jūsų knygai pana-
šaus likimo.

Su Henriku Radausku buvo
tikrai biauriai pasielgta. Dali-
nai jam padarytoji skriauda
buvo atitaisyta premijuojant
jo rinkinį "Žiemos Daina". Gi
pasisekė, aš manau, jam dėl
to, kad teko rungtis su vy-
rais...

— Įteikiant premiją, gau-
siai gana kultūringos pub-
likos ir akademinio jauni-
mo pripildytoje salėje iš
entuziastiškų ir nesibai-
giančių ovacijų jūs, ma-
nau, supratote, kaip skaity-
tojai jus vertina. Taip rea-
guoti tegali žmonės, paste-
bėje akivaizdžia netiesą.
Kain jūsų jautėtės daugelį
kartų ploiimų iššauktas
scenos vidurin?

Aš jaučiau šilumą, ateinan-
čią tiek iš kultūringo, tiek iš
paprasto skaitytojo... Tokie
momentai yra didžiausias pa-
skatinimas dirbti toliau. Tai
šviesiausių akimirkų pašvais-
tės iš dažnai mus gulančių
niurių valandų.

— Norėtumėm patirti ir
apie jūsų ateities planus.

Premijos įteikimo dieną
santariečių literatūrinėje po-
pietėje jau skaičiau epizodą
iš spaudai atiduotos knygos
'Išklydusiems saulėtekio'. Jei-
gu sveikata laikys, galvoju,
kad ir 'Miškais ateina ruduo'
tebus tik pirmoji triologijos
dalis.

— Ne vienas skaitytojas
galvoja, kad pagrindiniai
'Miškais ateina ruduo' vei-
kėjai, Tilius ir Monika, bu-
vo nušauti romano pabai-
goje. Ar jie dar gyvi?

Jie dar gyvi ir gyvens. Ir
(Nukelta į 4 psl.)

MEŠKOS IR MES

9

Miškų madonos

Ne tik palovy meškos mėgdavo knarkti, bet trys jauni meškinėliai, gal vienos motinos, įsitaisė miegoti medy netoli mūsų namuko, galima sakyti, beveik po pat langais. Kokie miegaliai jie buvo! Žinoma, jei per naktelę baliavosi prie šiukšlių dėžių, gaudys išeinančias iš prausyklų ponias į glėbį, slankiosi palangėmis, gąsdindamas bailiuosius vasarotojus, tai apie rytą jau nebe kam tikęs bebūsi. Ims tave toks lipnus miegas, kad įsirangęs medin ir apsikabinęs šaką, kranksi iki pietų, nebegirdėdamas nei foto aparatų spragsėjimų, nei vaikų šūkavimų, nei žiopsotojų šnekų.

Nuo to ryto, kai tuos tris broliukus užtikome medy bepūčiant į akį, pirmasis ryto žingsnis, vos atsikėlus, būdavo eiti ir žiopsoti į juos. O miegojo jie taip įdomiai! Du rudžiukai vis laikėsi krūvoje: vieną ranką per šaką permetę, antrąją meiliai ant brolio peties uždėję. O jei bemiegant reikėjo ant kito šono verstis, nebuvo svarbu, jei kokia koja patekdavo broliui ant nosies ar ausies. Primygtasis sumurmėdavo, pasikrapštinėdavo ir vėl sau snausdavo.

Bet tretysis, juodukas, buvo aristokratiškos prigimties meškutis. Nors taip pat nesivaržydavo su savo rankomis ir kojomis, bet pats jokių būdų neleidavo nešvelniai elgtis su savo asmeniu. Jis būtinai norėjo būti aukščiau už savo broliukus, būtinai juos numurdydavo žemiau arba pats užkopdavo į aukštesnę šaką, vis jo galvų. O jei kuris rudžiukas, nenorėdamas tos viršenybės pripažinti, kaip nors apveikdavo ponaitį ir pakildavo aukščiau, juodukas nepaisydavo didžiausio vargo jį nuveikti. Jei rudžiukas užsirangydavo į pačią viršūnelę, kuri pavojingai imdavo braškėtį, duodama ženklą, kad, pridėjus svorio, lūšianti, juodelis su didžiausiu vargu ir pavojum išmanevruodavo pasiekti kito šalia augančio medžio šaką ir, vos nenuatiksdamas žemyn, persikeldavo į jį. Rudelis irgi nenorėdavo pasiduoti: broliuko pėdomis, irgi tuo pačiu pavojingu keliu, ropšdavosi į juoduko medį. Ir vėl viskas prasidėdavo iš naujo. Taisyklė buvo tokia: laike šitų manevrų negalima žemėn nultipti. Jei kuris tai padarydavo, tai jis tuoju brolių būdavo diskvalifikuojamas. Betgi pats pralaimėjusysis nepripažindavo: nulipęs tuoju bėgdavo prie šiukšlių, tuo norėdamas parodyti, kad jis dar nenuveiktas, bet tik laikinai iš imtynių lauko pasitraukęs.

Kiek visokių tų imtynių pozų ten nufotografuota, kas sukaitys! Visą rytą tik ir spragsėjo aparatai, tik ir vaikščiojo žmonės iš vienos pusės į kitą, vis žvalgydamiesi į saulę ir šešėlius.

Įdomūs meškiukai vieni, bet dar įdomesni motinos globoje. Tada galima pamatyti meškų mandagumo ir klusnumo pamokas, palyginti jas su žmonių. Kurių naudai palyginimas išeitų, nesiimčiau spręsti.

Kartą, stovyklaujant Sekvojoje, kur naktį meškiukas tyčia palikuolis staugė, motina atsivedė tris savo vaikus prie šiukšlių. Pirmiausia ji pati išmaišė letena skardinį kubilą, bet, nieko įdomaus neradusi, pasisuko šalin. Tada smarkiausiasis sūnelis lapatai! užsiritas ant kubo krašto — pamaišyti jo, kaip ir motina. Deja, jo letenaitė buvo tam per trumpa, ir jis bemaišydamas pats į kubilą įgriuvo. Tada antrasis ant kubo užsikorė, o paskui jį ir bailiausioji, tur būt, sesutė.

Kai tiek daug minkštų letenų maišosi aplink akis, argi iškentėsi neužkabinęs? Neiškentėjo ir kubile tupintysis ir griebė ant krašto kioksančiam už šlaunies. Na, ir prasidėjo boksavimasis, kartu su imtynėmis — laisvu stiliumi! Žiūrovai žmonės jau pradėjo lažintis, katras katrą įveiks, kai abudu dulkės! — sukrito kubilai! Sesutė, ant krašto persisvėrusi, skaičiavo dešimt, bet nespėjo sušukti "knock-out!", kai abudu imtynininkai, ant vienas kito ropšdamiesi, išsiritas iš kubo ir svyrinėdami sutūpė ant jo krašto. Motina, iki šiol prie kito kubo užsiėmusi, dabar sumurmėjo komandą urr! Visi trys kaip sviediniukai tak! tak! tak! paklusniai nušoko žemėn. Motina tuo tarpu iš kubo išsikrapštė salotos galvą, prisėdė jos graužti ir vėl vaikus užmiršo. Drausmei susilpnėjus, vaikai pamatė smalsuolių būrį su foto aparatais. Gal suviliojo juos garbė patekti į Hollywoodo gražuolių žurnalą, o gal nors į Mr. ir Mrs. albumą, bet, jie, pamažu, smalsiai apsidairydami, slinko arčiau stalų.

Vienas išdykėlių, tas pirmasis boksinių, visai arti priėjęs, pradėjo uostinėti mūsų kojas. Kažin, ar ilgai būtumėm šitą inspekciją iškentėję, bet atsargioji motina pastebėjo tą perdidelį meškijos ir žmonijos susiartinimą ir smarkiai suriko urr! Meškiukas, kaip per galvą duotas, tekinas pasileido pas ją. Jį pasekė ir kiti du. Nulėkę pas motiną, visi buvo apdalyti skambiais antausiais. Tai turėjo reikšti: ar nesakiau, neklaužados, nelįsti taip arti žmonių? Vaikai tylėdami priėmė užtarnautas bausmes ir, motinai vėl urgztelėjus, nebesidairydami į stalus, paklusniai nusekė paskui ją.

Mums buvo labai smagu pamatyti šitą meškiukų klusnumo pamoką.

Motina su vaikais — tai tvirčiausias magnetas visiems tu-

ristams. Kartą tokią madoną su dviem vaikeliais besekiodami, palikome ir be pietų. Ir dar priedui gerai sulijome. Mat, vos atvykę į stovyklą, pirmiausia pamatėme ją ir jos du gražuosius lepūnėlius. Taigi, nei palapinės statė, nei stovyklos sustvarkę, ėjome ir nuėjome paskui. Tų meškiukų vikrumėlis, išdykumas, plepėjimas su stovyklautojais nuviliojo mus toli į kitą stovyklą, kur užklupo lietus, o grįžę radoma ir valgyklą uždarytą. Bet ar gailėjomės? Ne. Būtumėm ir kitą kartą tą patį padarę.

Vieną sykį eidami keliu, sutikome motiną su vaiku. Laikėmės taisyklės, kad, pamatę mešką ant vieškelio, sustojame ir laukiame, kol ji apsispręs, kuri pusė jai geriau patinka. Tada mes einame priešingąja kelio puse. Ir dabar, pamačiusi šią madoną su sūnumi kairėje, aš tuoju pasukau į dešinę. H. dar nesiskubino, dar kažin ko žvalgėsi. Meška, pamačiusi tokį nerašyto įstatymo laužymą, žengė pora žingsnių link H. ir smarkiai suurzgė. H. susiprato taisyklę sulaužęs — ir vienu šuoliu, kaip ir reikia, atsidūrė taip pat dešinėje, palikdamas motinai ir jos vaikui teisėtąją kairę pusę.

— Kad ją kur! Tai bent taisyklių prisilaikanti motina!

— Aha! Kitą kartą greičiau judinkis!

Madona su kūdikiu, išdidžiai nosis užriete, nukrypavo sau, kai mudu pagarbiai sustoję kelio pakraštely, užleidome jiedviem 99 nuošimčius kelio.

Tai buvo vienintelis kartas, kai meška ne tik neparodė baimės, bet ir pati grasino. Džiaugėmės, kad to pagrasinimo užteko. Matyt, H. nuolankus šuolis į šalį ją įtikino, kad esame susipažinę su motinų teisėmis ir nesiartinsime prie jos brangiausiojo mažiulio — tai ir paliko mus ramybėje nenubaudusi.

Kitą kartą, eidami vieškelio šalia didžiojo Geltonojo Akmens ežero, pamatėme automobilį ir keletą žmonių bestovint ir besižvalgant.

— Kur galėjo jie dingti? — žvalgėsi moteris su foto aparatu. — Ką tik čia buvo!

— Kas dingo? — pasiteiravome.

— Nugi trys meškiukai. Tokie mažuliukai. Ką tik žaidė šičia pakeleje, o dabar — kaip į žemę!

Motina meška tuo tarpu antroje kelio pusėje krapštinėjosi aplink medį. Neatrodė, kad būtų susirūpinusi staigiu vaikų dingimu.

— Nagi, priejo prie šito cementinio vamzdžio po keliu ir dingo, — pasilenkusi žiūrėjo moteris. — Bus vidun įsilindę. Palauksiu, kai līs laukan. Tai išeis gera nuotrauka.

Man atėjo mintis, kad nebūtinai jie turi išlįsti pro tą pačią pusę. Antrasis vamzdžio galas išėjo į ežerą, kur kelio apačia vanduo subėgdavo nuo kalno. Mostelėjau H. ir nuėjome per kelią prie ežero.

Teisingai! Prapuolėliai maudėsi ežere! Nusiziūrėję, kad žmonės vėpso prie vamzdžio, išdykėliai juo nutykino į ežerą. Maudėsi jie lyg vaikai: taškėsi vienas kitą vandeniu, pūškinosi pritūpdami ir pašokdami, stumdėsi, bandydami vienas kitą panardinti. Saulės apšviesti vandens purslai blizgėjo jų gauruotuose kailiuose įstrigę. Juodos akytės išdykusiai žibėjo, o snukeliai, atrodė, tik ir išsišiepę juokui.

Ak, nors imk ir sėdęs ant ežero kranto, sumerkęs kojas vandeni, rašyk eilėraščius apie tuos išdykėlius rudnosiuokus, kaip Vytė Nemunėlis! Gaila, kad ta žavioji valandėlė buvo tokia trumpa: meškiukai nutarė, kad jau gana išsimaudę, ir vienas kitą stumdydami išlipo krantan, kaip šuniukai nusipurtę vandenį ir liuksėdami stačiu krantu nubėgo pas motiną. Mama apuostė, apžiūrėjo ar gerai išmazgotos ausys, pabarė, kad besškodami krantu susižeminęję papilves, ir nutarė, kad laikas miškan. Bet, kaip ir visados, ji nesiskubino. Buvo laiko vienam mažiukui įsluogti į medį, antrajam paskui jį įsikabinus krimstelėti už kulnies, vienas kitam apskaldyti žandėlius — bet vis tylomis, gražiuoju, necypaujant ir nerėkaujant. Tuo tarpu motina šniukštinėjo po lapus, apžiūrinėjo krūmus: bene ras kur užsilikusią uogelę ar užsimiegojusį vabalą, ne laiku pokaicio prigulusį. Atrodė, kad jai sekėsi: vis kažin ką kramsnojo. Meškiukai buvo jau priūtyrę laipiotojai: į medį šokte išoko, kaip katinai. Tartum katinai ir iš medžio kopė: pamažu, atbuli, pro petį žemėn žvalgydamiesi. Ir į kalną meškos šuoliu šoka, liuksis, ne ropote ropoja. Į jas nusižiūrėję ir mudu į statų kalną bandėme šokte šokti. Nieko, neblogas būdas, greitai į kalną galima užšokti, tartum sviediniui, tik pavargsti. Betgi turi būti dailus lygus ir žolynu apžėlęs kalnelis; o jei akmenuotas, tai ir rankas atmuši ir nosį nusiskelsi.

Tie meškiukai vandeny tik vieną vienintelį kartą mums tepasisekė pamatyti. Esame matę retąsias gulbes trimituotojas žaidžiant ežere — poetiškas vaizdas. Regėjome pelikanus lyg sparnuotus baltus laivelius besisupant upėje ir iškilus ratu sukančiam aplink mūsų galvas — linksmas šviesus reginys. Matėme briedžius plaukiant skersai Geltonojo Akmens upę, šakotus ragus iškėlus viršum šniokščiančio vandens, — didingas reginys. Tai vis reti ir gražūs vaizdai. Bet ne tokie reti, kad pabuvęs parke savaitę kitą, o ypatingai pasaugojęs tų sutvėrimų mėgstamąsias vietas, tokių vaizdų nepamatytum. Bet, bro-

(Tęsinys 4-tame pusl.)

(Atkelta iš 2 psl.)

dar daug ką atliks... Dar ne vieno rudens jie sulauks ate-

nančio miškais... — baigė pasikalbėjimą šių metų LE literatūrinės premijos laureatas Marius Katiliškis. -t

Rašytojo Mariaus Katiliškio pasisakymas apie rašytojus

Rašytojo Mariaus Katiliškio, laimėjusio Lietuvių Enciklopedijos premiją už geriausią 1957 metais išleistą lietuvių grožinės literatūros veikalą "Miškais ateina ruduo", žodis, pasakytas premijos įteikimo vakare, 1958 m. kovo mėn. 30 d., Čikagoje.

Dėkoju Lietuvių Enciklopedijos leidėjui Juozui Kapočui, enciklopedijos redaktoriams ir jos artimiausiems bendradarbiams už atvirą žvilgsnį ir mostą mano knygai.

Rašančiojo kelias nėra lengvas ir pilnas malonumų ir atsi-tojus ant jo, jam nebėra po-sūkio atgal. Jis kaip motina, kaip jauna, savo pirmgimį sutik-dama, juomi džiūgaudama ir jį apraudodama tuo pačiu, jai pa-čiai nenujaučiant, kad tik jai, tik motinai duota galia vienu kartu išgyventi savo kūdikio už-gimimą ir jo mirtį.

Tai žemės — motinos, perte-kusios gausa ir brandimi, gau-siai apdovanojančios ir plakan-čios ugnine rykšte, iškeliančios ir nugramzdinančios, tai jo žė-mės, neginčijama teisė savo pir-mapradžiu kvepsmu kuždėti sa-

vo vaikams: — jum duota vieta ir laikas ir jame privalotė išgy-venti pilną ir intensyvų gyvenimą.

Negali būti nė didelio nė ma-žo gyvenimo, nes viskas yra bū-tina ir neišvengiama. Tuo pačiu krauju aplaistoma ir tuo pačiu nerimu apmokama. Ir kaip toks jis privalo būti iškeltas, aptar-tas ir minimas. Minimas nors skaudu ir nemalonu daugeliui.

Rašančiojo kelias nėra leng-vas ir pilnas malonumų, jau vien dėl to, kad jis visad bus keikia-mas ir ujamas tų, kuriems žmo-giškosios tiesos parodymas yra peilis po kaklu, kurie kalbėdami tiesos ir šviesos vardu, miršta patys melo ir klastos raugė. Bet tai negali būti atgrasa, kad jis nemintų ir nutylėtų. Savo pa-guodai jis žino, kad šitaip klos-tėsi reikalai nuo tos dienos, kai varganas žmogus naujakurs, įsikūrė savo žemėje, jam paties Dievo pavestose pievose.

Rašytojas nėra nė teisėjas, nė pamokslininkas, nė nuodėmklaus-sys. Ir ne agitatorius kuria nors viena linkme. Jis duoda gyvenimą tokį, kokį regi jo akys. Jo kuriama tikrovė yra pilnutinė. Joje nėra nieko negražaus ir ne-galimo, tik tai, kas sudaro žmo-gų: — jo veidą, jo sielą, jo širdį, tokiu, kokiu jį leido Tvėrėjas jam pavestose Gamtos — Moti-nos rankose. Tegali būti tik tei-singi arba neteisūs, taurūs arba veidmainiai.

Rašytojui keliama reikalavi-mai visuomet buvo tie patys: — sukurti tokį pasaulį, ir tokį žmogų jame, kad vienas ir kitas būtų gyvi ir tikri.

Tiesos reikalavimas, tiesos prieš patį save, yra mano kny-gų pasaulio mastas. Tenorių skaitytojai parodyti likimą, to-kį, kokį jį mačiau ir gyvenau, koku džiaugiausi, mylėjau, var-gau ir kentėjau.

(Atkelta iš 3-čio puslapio)

lyti, trijų meškiukų besimaudant — mielai lažinčiaus už kokį gerą daiktą, — nepamatysi, kad ir kiauras naktis ištupėtum ant ežero kranto, kiauras dienas iškiūtutum, kur meškos vaik-štinėja. Čia jau ypatingai laimingas atsitiktinumas. Juk tuo pačiu laiku apie aštuonetas žmonių buvome ant kelio, o tik mudu su H. maudynę tematėme.

Na, ir išnaudojome mes tuos savo meškiukus! Vos tik, su-sėdus prie laužo, vakarotojai pradės girtis savo nuotykiams su meškomis, mes klausomės tylėdami: žinome, kad niekas mū-sų meškiukų neperveiks. Kai jau visi nuotykiškai apie išdrasky-tus šaldytuvus, pavogtus lašinius ir panašius atsitikimus baig-ti, vienas mudviejų taip sau pusbalsiu ir paklausia:

— O ar kas matėte besimaudančią mešką?

Visi ausis pastato. Kas nors ima įrodinėti, kad meškos iš vi-so nesimaudančios, vandens bijančios. Kitas prideda, kad jei ir maudosi, tai žmonėms nesirodo — slapčiai. Tada mes vienu balsu ir šūktelime:

— O mes matėme besimaudančius tris meškiukus! Tris!

Taip mes per tuos meškiukus visados būdavome laužinių pasakojimų nugalėtojai. Mūsų besimaudančiųjų meškiukų pavydėjo mums visi sutikti stovyklautojai. Kartą vienas pasa-kojo, kad sykį tamsoje beeinant mišku, nuo medžio ant jo pe-čių užšokusi lūšis ir mažne jį mirtinai sudraskiusi, jei nebūtų kiti žmonės atbėgę. Brr! baisus atsitikimas! Baisu ir išdidu apie tokį nuotykį pasakotis. Bet tegu sau kiti giriasi nuoty-kiais su ant kaklo bešokinėjančiomis lūšimis! Nepavydžiu. Man ta meškiukų maudynė buvo ir pasiliks vienas iš malo-niausių ir šviesiausių parko prisiminimų.

(Bus daugiau)

PRADĖK TAUPYTI ŠLANDIEN,- TURĖSI RYTOJ!

TAIGI PRADĖK TAUPYTI ŠIOJE LIETUVIŠKOJE ĮSTAIGOJE.
Kiekvieno taupytojo indėliai yra apdrausti iki \$10,000.00

BRIGHTON SAVINGS and LOAN ASS'N

4071 Archer Ave. Tel.: LAfayette 3-8248

(į vakarus nuo California Avenue)

CHARLES ZEKAS, Secretary

OFISO VALANDOS:

Pirmad., Antradi., Penktadi. ir Šeštadienį 9:00 ryto iki 4:30 val. po pietų.
Trečiadienį uždaryta. Ketvirtadienį 9:00 rytą iki 8:00 val. vakare.

PERKRAUSTYMAI MOVING

Leidimai — Pilna apdrauda
ŽEMA KAINA
R. ŠERENAS

2047 W. 67th Pl. WAlbrook 5-6063

Siunčiame dovanų siuntinius į Lie-tuvą ir kitus kraštus: maistą, vaistus, akordeonus, siuvas ir mezgamas mašinas, laikrodžius ir kitus daiktus. Siuntinius galite patys čia vietoje sudaryti.

KAINOS PRIEINAMOS.

AMERLIT SUPPLIES CO.

2221 W. CERMAK ROAD
CHICAGO, ILL.

STASYS GRUBLIAUSKAS, Vedėjas.

PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS

MES NESAME PATENKINTI IKI JŪS NESATE PATENKINTI

Mes dėkojame savo klientams už rėmimą mūsų firmos ir jų patogumui mes skelbiame sekančius pagerinimus:

1. Mūsų istaiga Newarke bus atidara ir sekmad. nuo 9 iki 4 val.
2. Mes išsiunčiame siuntinius tuojau neatidėliodami.
3. Oro pašto siuntiniai, jeigu jie pristatomi iki 12 valandos, išsiunčiami tą pačią dieną.
4. Mes padidinome prekių pasirinkimą mūsų maisto ir medžiagų skyriuje.
5. Mūsų maisto, audeklų ir vaistų nauji standartiniai siuntiniai yra sudaryti ilga patirtimi remiantis mūsų klientų pareikalavimais. Ateikite į:

Package Express & Travel Agency, Inc.

1530 Bedford Ave., Brooklyn 16, N. Y.
Tel.: INgersol 7-6465, INgersol 7-7272

Atidaryta kasdien ir sekmadieniais nuo 9 iki 6 valandos,
o šeštadieniais nuo 9 iki 4 valandos.

312 Market St. Newark, N. J. Tel.: MITchell 2-2452

(Licensed by USSR)

MŪSŲ SKYRIAI:

78 Second Avenue
NEW YORK 3, N. Y.
ORegon 4-1540

11601 Jos Campau Ave.
DETROIT 12, MICH.
TOWnsend 8-0298

121 S. Vermont St.
LOS ANGELES, CAL.
DUNkirk 5-6550

Istaiga atidaryta kasdien ir sekmadieniais 9—6

832 N. 7th Street
Philadelphia 23, Pa.
WAlnut 3-1747

651 Albany Avenue
HARTFORD, CONN.
CHApel 7-5164

1241 N. Ashland Ave.
CHICAGO 22, ILL.
HUMboldt 6-2818

Jums maloniai patarnaus mūsų tarnautojai ir su jumis kalbės jūsų gimtąja kalba.

MOVING

APDRAUSTAS PERKRAUSTYMAS
IS TOLI IR ARTI
Nauji dideli įrenginiai — Naujausi kraustymo įrenginiai
Ilgų metų patyrimas — Pigūs ir sąžiningas patarnavimas

JUOZAS NAUJOKAITIS

2022 W. 69th Chicago 36, Ill. Tel. WAlbrook 5-9209

SIUNTINIAI Į LIETUVĄ

su iš anksto apmokėtu maitu ir 100% garantuoti

NAUJI DAIKTAI, MEDŽIAGOS,
ODA, VAISTAI, MAISTO PRODUKTAI

Geriausioji rekomendacija mums, tai
daugelis tūkstančių klientų visame
Jungt. Amerikos Valstybių krašte

CENTRAL PARCEL SERVICE, INC.

220 So. State Street, Chicago 4, Ill.

Ar esate matę mūsų puikų medžiagų (vilno-nių, sintetinių, medvilninių), odų, skepetaičių, kojinių, etc., pasirinkimą?

Mūsų firma
turi savo
atskirą
sutartį su
Inturistu
Maskvoje
nuo
1947 m.

Nemokamai vieta mūsų
klientų automobiliams
pastatyti.
Telefonas:
WAbash 2-9354
Reikalaukite naujų
katalogų.

Mes išsiun-
čiame Jūsų
siuntinius
tiesiai iš
Chicago ir
pristatome
kiek tik ga-
lima greičiau.

Paskutinė Gyvosios Lietuvybės Mėnesio popietė

Sekmadienį, kovo 30 d., Jaunimo Centre įvyko paskutinioji studentų santariečių ruošto Gyvosios Lietuvybės Mėnesio literatūrinė popietė.

Popietę atidaręs Santaros pirmininkas Valdas Adamkavičius pristatė paskaitininką Dr. Henriką Nagį. Paskaitos tema — "Keliai ir klystkeliai, veidai ir kaukės — dvylika metų mūsų benamės prozos (1945-1957).

Realistinio estetizmo saulėleidis

Paskaitos pradžioje prelegentas pabrėžė, kad proza yra archaisiai kasdienybės, nes kasdienybė yra prozaiko duona. Kada poezija teieško tik akimirkos tiesos, ir teturi, lyg iškeltam fakelui prilygstantį vertikalinį matavimą, proza ieško plačios ir neišmatuojamos gyvenimo tiesos.

Ligšiolinį mūsų tremties prozos laikotarpį būtų galima pavadinti realistinio estetizmo saulėleidžiu, jeigu patį realizmą suprasime, kaip ieškojimą kiek galima artimesnio kontakto su tikrove, gi estetinį realizmą, kaip paliekantį nuošaliai kitų realistų atstovaujamąs tendencijas: visuomeninės, socialinės, etc.

Ryškiausiai estetinio realizmo atstovais mūsų literatūroje laikytini: Jurgis Savickis, Petras Tarulis ir Ignas Šeinius. Jeigu J. Savickio "Raudoni batukai", "Šventoji Lietuva" ir "Žemė dega" yra dar stiprūs ir išbaigti, tai "Žirgeliai padebesiais" (P. Tarulio) tikrai ryškiai liudija estetinio realizmo saulėleidį. Tą patį liudija ir Ig. Šeinių rašymas svetimąja, švedų kalba. Gal tik vienas A. Vaičiulaitis ištikimai tebeneša šios srovės tradiciją, nors ir jo žodžio ir sakinio sklandumas bei išdirbtas stilius neišperka veikalo plokštumo ir jų minties negilumo.

Tradicinis realizmas

Tradicinis buitinis realizmas mūsų literatūroje pradėtas žemaitės ir Vinco Krėvės ir tremty didžiąja dalimi tebeneša mūsų beletristikos našta, nors pats V. Krėvė savo kūriniais tremty į tradicinį realizmą nebegrižo. V. Krėvės kūryba, tačiau, išsoka iš šio laikotarpio ribų ir į ją žiūrėti reikia jau iš didesnės perspektyvos.

Tradicinio realizmo keliu tebeeina Liudas Dovydenas ir Stepas Zobarskas. Daug buitinės tiesos savo kūrinuose atskleidžia Balys Gražulis, pasižymįs kartais prašmatniu, o kartais pavyzdingai paprastu stiliumi. J. Švaisistas visuomet ieško originalumo ir naujų formų, tačiau dažnai yra palaidas savo kompozicinėje struktūroje ir jo stilius per dažnai nudažytas publicistiniais tonais.

Trys didieji lietuviškoje beletristikoje

Šio meto tremties beletristikoje trimis didžiaisais, beabejonės, tenka laikyti Jurgį Jankų, Marių Katiliškį ir Pulgį Andriųšį. Jie tarpusavyje teturi bendro tiek, kad visi 3 veržiasi į neorealizmą (tipingos buities atsisakymas), sugeba rasti naują žodį ir naują formą.

J. Jankus, į mūsų literatūrą atėjęs su impresionistiniais kūriniais, neorealizmo kryptimi pasuko tremty. Jis pasižymi taikliu žodžiu, gyva intriga ir giliu žvilgsniu žmogaus sielon. Kelia ne tik moralinės, religinės, bet ir seksualinės problemas, kurios iki šiol mūsų literatūroje buvo nelyginant tabu.

Marius Katiliškis mūsų literatūron atėjo su polėkinga kalba ir turtingu žodynu. Jis savo ir tik savo žodžio rašytojas, kuriam niekas perdidelės įtakos nepadare. Jo "Miškais ateina ruduo" romane ir norėtųsi matyti neorealizmo pavyzdį.

Pulgis Andriušis tiek žemę tiek žmogų atvaizduoja visose jų integralinėse smulkmenose. Nors kompoziciniu atžvilgiu jo "Sudiev, Kvietkeli" ir nėra lygus, tačiau yra savitas ir pakankamai vientisas. Andriušio bandymas "Tipelyje" sujungti lyriškąjį ir komiškąjį pradą nevisai pasisekė.

Iš tradicinio buitinio realizmo atstovų dar reikėtų paminėti K. Barėną (skonis, saikas, subtilus kontaktas su tikrove), Alę Rūtą (sodrus žodis, ekspresyvi išraiška) ir Juozą Kralikauską, realizman perėjusį iš eksperimentinio impresionizmo.

Psichologinis realizmas

Pirmieji psichologinio realizmo bruožai tremtyje pasirodė su V. Ramono "Kryžiais". Jo gerokai prasikišanti teziškumą ir didaktiškumą dalinai išperka tikrai stipri konstrukcija. Aloyzas Baronas visais veikalais gilinasi į žmogaus sielos konfliktus, tačiau per daug paviršutiniškas rašymas jam neleido sustiprėti ir išaiškėti. "Draugo" konkurso pagamintas rašytojas Jurgis Gliuda po "Namų ant smėlio" nieko gero nedavė. Jo paskutiniosios knygos gal daugiau skirtinos teziniam realizmui, kurio daug ryškesnis atstovas yra Vyt. Alantas.

Sentimentalinį realizmą tremties prozoje atstovauja Stasius Būdavas, Nelė Mazalaitė ir iš dalies Paulius Jurekus. B. Pūkelevičiūtės impresionistiškai estetinis romanas tematika irgi labai artimas realizmui.

Idealistiniame realizme, jeigu taip galima pavadinti, ryš-

kiausias atstovas yra Vytautas Tamulaitis.

Žingsnis į tragiskąjį šio amžiaus žmogų

Antanas Škėma yra didelės ir reikšmingos grupės, nutraukusios ryšius su realizmu, priešakyje. Daugiausia paveikta Vakarų Europoje taip madingo egzistencializmo ši grupė savo žvilgsniu nukryps-ta į tragiskąjį 20-jo amžiaus žmogų. Jis, kaip ir kitas gana stiprus šios grupės atstovas Alg. Landsbergis, paliečia dar ir mūsų literatūroje neliestą žmogaus pasąmonės veikimą.

Šiai grupei priskirtinas ir Julius Kaupas, kuriam ypač tipingas žmogaus sapno ir svajonių sulydimas su kasdienybe. Jono Meko kūrinuose iškyla tamsi šio amžiaus žmogaus siela. Šioje grupėje dar minėtini ir Adolfas Mekas, bei J. Staniškis.

Leonas Lėtas tebuvo vienintelis davęs grynojo formalizmo gabaliukų. Nors lietuvių literatūrai nebūtų pro šalį jų ir daugiau turėti.

Aktualieji dienos klausimai

"Viena iš pačių baisiausių snobizmo manifestacijų veikiančių mūsų literatūrą ir rašytojus yra savotiškas Lietuvių Rašytojų draugijos impotentiškas ir diletantiškas, užkulisiais ir šantažu grįstas vadovavimas dinastijos teise įsikūrusiam LRD pirmininkui", — pabrėžė prelegentas, kalbėdamas apie tremties literatūrinio gyvenimo blogybes. "Paskutinės literatūrinės premijos paskyrimo farsas turėtų būti jo paskutinis žygis".

Kalbėdamas apie skaitytojo svarbą literatūros augime, prelegentas pabrėžė: "Rašytojas be skaitytojo yra kaip teatras be auditorijos... Reikia pasakyti žodį ir tiems, kurie giriasi skaita tik svetimo-

mis kalbomis parašytą prozą, nes ji esanti geresnė. Netiesa! Mes taip pat turime rašytojų, vertų internacionalinės arenos ir pripažinimo. Ir šis 12 metų balansas tokį mūsų tvirtinimą pateisina šimtu procentų. Nebūkime neteisūs savo žodžiui, nes tik per jį kalba mūsų žemė. Nebūkim kurti tam balsui, nes gailėsime jo negirdėję, kai reikės kalbėti nekrologus".

"Pažvelgę į knygą ant stalo, prisiminkime Mažvydą... Kaip ta knyga balanso nušviestoje ūkanų gdynėje į mūsų tėvų tėvus kalbėjo: "Imkite mane ir skaitykite!.."

Gyvos diskusijos, stipri meninė dalis

Paskaitininkas Dr. H. Nagys buvo tikrai turiningas, idomus ir sugestivus kalbėtojas.

Po jo paskaitos pateikta keletas klausimų, į kuriuos prelegentas pasigėrėtina išsamiai ir nuoširdžiai atsakė.

Meninėj programos daly rašytojas Julius Kaupas skaitė novelę "Spindulys ant rašomojo stalo" iš spaudai paruošto rinkinio "Saulėgražos mėnulio šviesoje". Jo novelių žmonės yra sapnuotojai, besiveržią saulės švieson, kuriems, deja, lyg toms saulėgražoms telemta džiaugtis tik mėnulio šviesa.

LE premijos laureatas rašytojas Marius Katiliškis iš savo spaudai atiduoto naujo romano "Išklydusiems saulėtekio" paskaitė skyrelį "Dangus kaip užsimiršime". Susirinkusiųjų jis buvo sutiktas nuoširdžiomis ir gausiomis ovacijomis.

Šią paskutiniąją Gyvosios Lietuvybės Mėnesio literatūrinę popietę uždarė V. Adamkavičius. Popietės tiek pernai, tiek šiomet davė šviesių spindulių mūsų gėnėms gavėnės laike.

Algis Kiršinas

EDWARD V. SAUNORIS GĖLINYČIA,

kuri buvo ant 111th St. ir Pulaski Road kampo, persikėlė į naują vietą, antras namas į rytus nuo senosios krautuvės.

3942-48 West 111th St., Chicago 43, Ill.
Tel.: PRescott 9-1355-56

Skaitykite Linksmą Mėnesinį Laikraštį VĖPLA

Karikatūros, šaržai, anekdotai, feljetonai ir įvairus humoras
Metinė prenumerata tik \$1.50.

Adresas: VĖPLA, 854—39th Avenue
Ville Lasalle, Montreal, Q. Canada

Prof. Vaclovo Biržiškos

SENUJŲ LIETUVIŠKŲ KNYGŲ ISTORIJA

Pirmajame tome yra 208 puslapiai, o antrajame 226 pusl.
Abu tomai minkštuose viršeliuose parduodami už \$4.00,
o kietuose viršeliuose už \$6.00.

Abi knygas gausite, jei pinigus pasiųsite tokiu adresu:

NAUJIENOS

1739 So. Halsted Street

Chicago 8, Illinois

GARSINKITĖS NAUJIENOSE

MŪSŲ ŽINGSNIAI

Leidžia Santara ir Sambi Šviesa Chicagoje.
Redaguoja: J. Eglė Zabarauskaitė ir Rita Šimanskytė.
Medžiagą siūsti: 3402 So. Morgan Street, Chicago, Illinois.

Santaros - Šviesos Federacijos įsteigimo paskelbimas

1957 metų lapkričio mėn. 15 dieną įsikūrusi Santaros-Šviesos Federacija ir išsirinkusi Federacijos Valdybą kreipiasi į lietuvišką visuomenę ir lietuvių akademikus:

Šiuo metu, kada pasaulis turi pasirinkti arba laisvą žmogų, išaugusį humanitariniuose vakaruose arba pavergtą žmogų suformuotą bolševikiškuose rytuose, humanizmo idėjų ryškėjimas ir aiškus lietuviško jaunimo užsivangavimas už laisvą žmogų yra būtinas.

Šiuo metu, kada pasaulis turi pasirinkti arba vakarų demokratiją arba bolševikinę diktatūrą, lietuviai akademikai, įsijungę į Santaros-Šviesos Federaciją, pasisako už tokia politinę demokratiją, kuri turi aiškų liberalinį turinį ir kurioje ne tiksliai yra išreikšiama daugumos valia, bet taip pat yra gerbiama mažumos teisės.

Šiuo metu, kada lietuvių tauta yra prisidurusi kritiškoje būklėje ir kada vakarų pasaulio neryžtingumas stato lietuvių tautą pavojun būti sunaikin-tai, lietuviai akademikai užsienyje, įsijungę į Santaros-Šviesos Federaciją, siekia išlaikyti lietuviškumą ir visais galimais būdais prisidėti prie mūsų tautos laisvinimo darbu.

Šiuo metu, kada lietuviai išblaškyti po visą pasaulį ieško galimybių bendriniai kultūriniai ir visuomeniniai veiklai, lietuviai akademikai, suprasdami jėgų telkimo svarbą lietuviškos išsivijios kultūriniame ir visuomeniniame gyvenime ir matydami organizuoto branduolio būtinumą laisvojo žmogaus kelia pasirinkusios lietuvių jauniesios kartos tarpe, steigia Santaros-Šviesos Federaciją.

Už žmogų, laisvę ir tėvynę!
—Santaros-Šviesos Fed. Valdyba.

Kūryba ir B-nės rinkimai

Raimundas Mieželis

Lietuviškasis gyvenimas emigracijoje vis dar didele dalimi ribojasi savojo geto sienomis. Mūsų žodis girdisi, mūsų dainos skamba, mūsų dailės kūriniai kaba tik lietuviškųjų parapijų ir barų salėse. Vienos kitos organizacijos ar individualaus kūrėjo žingsniai į "svetimus vandenis" yra dar per reti atvejai, kad galėtume sakyti, jog pradeda griūti senosios geto sienos. Tačiau jeigu norime, kad mūsų kūrėjai ir lietuvių kūrybingumo genijus neužtrokštų ir neriedėtų diena iš dienos žemyn emigrantiniu šunkeliu, turime dėti visas pastangas, kad tos sienos po truputį trupėtų ir vieną dieną visai subyrėtų.

Amerikos didmiesčiuose senuosius rajonus griaua ir stato naujuosius namus koncentruotomis jėgomis milžiniškos firmos. Taip ir lietuvių gyvenime senojo geto sienoms griauti ir sudaryti sąlygas tikrajai kūrybai tarpti reikia stiprios, centralizuotos organizacijos. Organizacijos, kuri apimtų visus mūsų kultūrinio gyvenimo aspektus, įjungtų bendram kūrybiniam darbui visų pažįturų lietuvių ir sugebėtų sudaryti/tvirtą finansinį pagrindą mūsų kūrybai remti.

Tokia organizacija galėtų ir,

turėtų būti *Lietuvių Bendruomenė*. Ji savo paskirtimi geriausiai sugebėtų atlikti šias užduotis. Bendruomenės veikimo pradžia buvo sunki dalinai dėl jos idėjos naujumo, dalinai dėl jai pačioj pradžioj vadovavusių asmenų klaidų, dalinai gal ir dėl nepagrįstos baimės ar nepasitikėjimo kai kuriose lietuvių grupėse.

Pripažindami Bendruomenės pradinio darbo sunkumą, turime pripažinti, kad kai kurie jos atlikti darbai yra tikrai gražūs ir verti pasigėrėjimo bei visuotinos mūsų paramos. Šiuo metu B-nės darbų skalė didėja ir tuo pačiu auga pasitikėjimas ja ir pritarimas jos idėjai.

Tačiau kad pilnai pasitikėjimas ir pritarimas išsivyratų, B-nė turi išpildyti 2 pagrindines sąlygas: 1) B-nės darbui vadovauti ir duoti kryptį pirmoj eilėj turi kultūrininkai, o ne politikai, ir 2) vadovaujantieji asmenys turi apimti ne visas partijas, bet *visus* mūsų kūrybiniam gyvenime pasireiškiančius pasaulėžiūrinius polius.

Jeigu tokia organizacija būtų pakreipta į partiniai nusi-teikusių žmonių rankas ar jai veikimo barus nustatinėtų vienai pasaulėžiūrai atstovau-ją kultūrininkai, tuomet galime būti tikri, kad B-nė neaugs, ir jos veikimas neatneš reikiamų vaisių.

Turim būti tikri, kad B-nės veiklą nustatančiuose organuose nevyrautų tokios galvosenos kultūrininkai, kaip vienos kolonijos dramos būrelio vadovybė, kuri savo lietuviškajam repertuarui kaip neužtektinai lietuvišką randa nepriimtina dramą "Kanarėlę", ir stato tokius lietuviškos kūrybos perlus kaip "Lunatikai" ar "Piršlybos"...

Turime būti tikri, kad B-nėje nevyrautų toks "intelektualinis elitai" kaip Rašytojų Draugijos nariai, šiemet triumfališkai paskyrę premiją už "geriausią" 1957 m. literatūros kūrinių pagal partinius kriterijus, o ne literatūrinius.

Turime būti tikri, kad joje nevyrautų tie, kurie mano, kad lietuviška ir gera yra tik tai, kas kvepia mūsų kaimu, kas savo "užpakalį šlapina mūsų kaimo kūdroje" (anot "Vienybės" bendradarbio S. Meškelės), kas drožinėja "lietuviškąjį" smūtkelį ir yra apkerpėje nepajudinamu konservatyvizmu ir tradicionalizmu. Pilnai turime sutikti su Bronium Raila, polemizuo-jančiu su Meškele (Santarvė, 1958 m. Nr. 1), kad "Gyvoji lietuviybė šiandien bus tik ta, kuri nuolat ieškos naujo individualinėje kūryboje — meno

formose, moksluose ir idėjose ... ne vienas individualus kūrėjas, talentas ir genijus ar bent šio pobūdžio ambicijos žmogus negali sustoti ir pasitenkinti tuo, kas yra".

Tik šitaip suprasta Gyvoji Lietuviybė (auganti, gyva, gaj, uždeganti) gali patraukti jaunąją kartą ir išlaikyti ją lietuviška. Todėl turim kreipti dėmesį į šių dienų kūrėją ir sudaryti jam bent minimalias sąlygas vystyti savąją kūrybą.

Turim būti tikri, kad B-nės veikloje dalyvautų ne vien tie, kurie nori masinių kultūrinių pasirodymų, užmiršdami individualų kūrėją. Masiniai pasirodymai yra lietuviškosios kultūros gražūs pasireiškimai ir net būtini. Tačiau tuo pat metu turim susidomėti ir mūsų individualiu kūrėju — rašytoju, kompozitoriumi, dailininku. Jų kūryba turi būti skatinama visomis galimomis priemonėmis.

Galimybė užtikrinti, kad B-nėje neįsivyratų minėtų "dinozauriškų" pažiūrų žmonės yra suteikiama šio mėnesio 27 dieną, kada įvyksta *Lietuvių Bendruomenės Tarybos rinkimai*. Tai rinkimai organo, kuris nustato B-nės veikimo kryptį, tvirtina bendruosius principinius nutarimus ir prižiūri B-nės vykdomą darbą.

Todėl visi suinteresuoti lietuviškosios kultūros klestėjimu turėtų rimtai apgalvoti ką rinkti į *Lietuvių Bendruomenės Tarybą* iš nemažos eilės kandidatų ir būtinai dalyvauti rinkimuose *balandžio 27 d.*

Redakcinis kolektyvas, peržvelgęs kandidatų sąrašą į L. B-nės Tarybą, džiaugiasi, kad rinkimuose dalyvauja tiek gausiai kvalifikuotų kandidatų. Iš savo pusės skaitytojams rekomenduojame balsuoti už sekančius kandidatus (numeracijos eilė pagal LB kandidatų sąrašą):

1. Adamkavičius Valdas, 31 m., studentas, Chicago, Ill.

4. Bačiūnas - Bachunas Juozas, 66 m., ūkinink.-verslin., Sodus, Mich.

5. Balys Jonas, 49 m., fed. tarnautojas, Washington, D.C.

9. Ciziūnas Vaclovas, 59 m., mokytojas, Paterson, N.J.

11. Devenienė Alena, 52 m., ūkininkė, Watertown, Conn.

15. Gimbutienė Marija, 37 m., archeologė, Brooklyn, N.Y.

18. Gureckas Algis, 35 m., buhalteris, Brooklyn, N.Y.

27. Kapočius Juozas, 50 m., Liet. Enc. leidėjas, Jamaica Plain, Mass.

29. Katiliškis Marius, 42 m., rašytojas, Lemont, Ill.

31. Keturakis Bronius, 48 m., ats. kar., Milwaukee, Wis.

36. Kučiūnas Aleksandras, 44 m., muzikas, Chicago, Ill.

38. Landsbergis Algirdas, 33 m., rašytojas, Queens, N.Y.

45. Mieželis Raimundas, 26 m., ekonomistas, Chicago, Ill.

56. Skardžius Pranas, 58 m., profesorius, Washington, D.C.

62. Škėma Antanas, 47 m., aktorius, Brooklyn, N.Y.

6 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
—SATURDAY, APRIL 12, 1958

63. Šmulskštys Liudas, 55 m., teisininkas, Chicago, Ill.

64. Šmulskštys Julius, 27 m., univ. lektorius, Bloomington, Ind.

66. Trakis Ansas, 45 m., kunigas, Chicago, Ill.

68. Trumpa Vincas, 44 m., istorikas, Washington, D.C.

71. Valaitis Jonas, 35 m., gydytojas, Chicago, Ill.

SKAITYTOJŲ DĖMESIUI

"Mūsų Žingsnių" redakcija yra nutarusi vesti "*Skaitytojų Balsų*" skyrių. Mielai pageidaujami trumpi, konkretūs (tiek teigiami, tiek neigiami) pasisakymai dėl skyriuje talpinamos medžiagos, žinių, arba skyriaus bendradarbių iškeltų minčių. Tuo manome padaryti šį skyrių demokratišku, kad neatrodytų, jog per jį kažkoki atitrukę nuo pasaulio dievai skelbia "neginėjamas tiesas", bet per kurį skaitytojai galėtų laisvai pareikšti savo nuomonę. Skyrius pasirodys vieną kartą per mėnesį. Lauksime pasisakymų, o pradžia vienas jau gautas:

* * *

Kolegos!

Pereitais metais teko man prisidėti prie "Lituanus" vąjaus darbo Chicagoje ir *žinau tikrai*, kad jūsų skelbiamas Bronius Juodelis ne tik niekur jokių darbu neprisidėjo, bet tuo labiau jokio vąjaus nepravedė. Tai kodėl klaidinate visuomenę prasimanytais melais? Ar tokiomis melagystėmis remiasi santariečių veikla?

(parašo nėra)

"M.Ž." red. atsiprašo kortelės siuntėją. "M.Ž." Nr. 5 įvyko klaida. Patikslinant galima pasakyti, kad kol B. Juodelis yra pakviestas *š i e m e t* praveisti "Lituanus" *rėmimo vąjų Chicagoje. Santarą neturi tendencijos nei vogčiomis, nei viešai skainioti laurų lapus iš kitų vainikų. Redakcija dėkoja už pastabą.*

IŠ ARTI IR IŠ TOLI

Iš spaudos jau išėjo, ir prenumeratorius pasiekė, pirmasis 1958 metų "Santarvės" žurnalo numeris. Į žurnalo redagavimo darbą įsijungė ir kol. Rita Zukaitė, kurios išsamus ir idomus straipsnis "Ar Reikalinga 'Lietuviškoji' Mona Liza?" telpa šiame numery. Bronys Raila savo straipsnyje "Visuotinės Vertybės ir Lietuviškas Šaltinėlis" klausia "Vienybės" korespondentą, ar tikrai pirmiausia visiems reikia sušlapinti užpakalius kaimo kudoje, kad būtų galima išplaukti į plačiuosius vandenis...

Be aukščiau minėtų, šiame "Santarvės" numeryje rašo K. Drunga, V. Gegevičiūtė, V. Kavolis, V. Lagenpusas ir E. Turauskas. Žurnalas yra visais atžvilgiais idomus, ir vertas paskaityti.

Dabartinis Chicago Santaros skyriaus pirmininkas Liudas Šmulskštys, išrinktas į kan. Juozo Tumo Vaižganto minėjimui rengti komitetą.

Kol. Liucija Makauskaitė išrinkta Studentų Sąjungos Rochesterio skyriaus valdybon.

Aloyzas Petrikas buvo perrinktas sekančiai kadencijai Lietuvos Nepriklausomybės Fondo Valdybon.

Julius Slavėnas skaitė paskaitas Urbanos Santaros ir Studentų Sąjungos skyrių susirinkimuose.

Birutė Danerytė ir Alfredas Jakniūnas įeina į Bostono Studentų Sąjungos rinkimų komisiją.

DIENŲ SKEVELDROS

1
Priešpraeitose "D.S.", puslapi belaužant, iškrito viena eilutė. Sakinys turėjo būt toks:

"Ak, italų komedijų rašytojas Scarpetta yra taręs: 'Nevykęs rašytojas dar gali būti puikus kritikas, kaip pvz. iš blogo vyno dar gali būti stiprus actas'."

2
"Newsweek" pranešimu, įdomiausias pasauly knygynas yra Londone. Tai Foyles. Kitimet minės jau 55 metų sukaktį! Knygynas yra užmęs net 5 namus (gatvė? ogi Charing Cross Road). Pasiūla? — 4 (k-e-t-u-r-i!) milijonai knygų. Dirba 700 pardavėjų. Metinis pelnas brutto per 6 mil. dolerių. Knygyno ambicija: — parūpinti klientui pageidaujamą knygą, visai nepaisant, kur ir kada ji pasirodė!

Įdomu, ar į "einamąją sąskaitą" įtraukta ir lietuviškoji knyga? Londono lietuviai galėtų patikrinti ir "N." skaitytojus painformuoti. Laukiame "N." korespondento kol. Vyteniečio apybraižos.

Knygyną įsteigė broliai William ir Gilbert Foyles. Abudu peržengę per 70 metų amžiaus.

3
"Meno žiniose" jau minėta, kad mirė dailininkas Georges Rouault. Gal bič. M. šileikis nesupyks, jei aš vieną jo sakinį ("Nepatenkintas savo darbu, sudegino daugiau kaip 300 paveikslų") "praplėsiu".

G. Rouault buvo varge ir skurde, ir štai Ambroise Vollard pasiūlo dailininkui tokią sutartį:

— aprūpinu tavo buitį, bet gaunu išimtinę teisę parduoti tavo paveikslus!

"Sutartis" truko 15 metų, kol pagaliau nutrūko. Dailininkui atrodė, kad paveikslai dar neišbaigti, o Vollard norėjo ko skubiau parduoti. "Neišbaigtųjų" paveikslų susidarė viso... 315. Vollard kelia triukšmą ir griebiasi įvairių, netgi neleistinių, priemonių paveikslams "atsaldyti". Byla. 1939 m. miršta Vollard. Bylą tęsia palikuoniniai, nes objekto vertė — 1/2 milijardo frankų. 1947 m. byla baigta. Laimėjo dailininkas, 76 m. amžiaus. Paryžiun sulekia dailės pirkliai. Bet dailininkas tepasi kviečia žurnalistus ir foto reporterius, ir jų akivaizdoje su degina visus teisme apgintus (315) paveikslus. Girdi, jie netobuli, o dailininko amžius nebeleidžia tikėtis atliekamo laiko.

G. Rouault, kaip po jo mirties A. Malraux rašė, yra amžinas pavyzdys kiekvienam kūrėjui:

— gerbki savo kūrybą, gerbki ir savo "vartotojus" (skaitytojus ar žiūrovus)!

Pats Rouault yra taręs:

"Dailė pagalbsti man pamiršti gyvenimą. Tai riksmas naktovidyje. Pavaduoja ir raudą..."

Beje, dailininkas yra pali-

kęs ir gerų eilėraščių, apybraižų ir iv. pastabų dailės ir literatūros temomis.

4
Skaitau apybraižą apie žinomą prancūzų humoristą Alphonse Allais (1844-1905). Kai kartą jį paklausė, ką daro jo draugas Capus (komedijų rašytojas), ans atsakė: "Rašo, nes niekam kitam jau nebetikės".

O abudu buvo nepaprastai darbštūs. A. Allais kūryba buvo spausdinama "Journal" ir "Sourire" skiltyse (kas savaitė po feljetoną, ir daug-daug metų!)

Kaip jo biografai mini, humoristas, kai jį pakvietė pasikaitos teatro temomis, pradėjo (ir baigė!) šiais žodžiais:

"Esu pakviestas kalbėti apie teatrą. Bijau, kad mano kalba, užuot guodusi, bus pilna liūdesio. Nesgi, kaip tamstoms jau žinoma, mirė, deja, Shakespeare, mirė Corneille, mirė Racine, mirė Molière, Beaumarchais irgi mirė, ir Marivaux mirė, aš taipgi nelabai gerai jaučiuos..."

A. Allais mėgo geležinkelį ir jo stotis. Kartą vienos mažytės stotelės viršininkui tarė: "Tamstos stotis yra nuostabi. Gaila, kad nelabai patogioje vietoje. Jei ją tamsta turėtute Paryžiuje, pasisekimas būtų užtikrintas..."

Kai kartą nuvažiavo vasaros atostogų į savo gimtąjį miestelį, tarė: "Kaip gilios provincijos užkampiai, vai, iš tikro perdidelė kaitra".

5
I humorą įbridę be juoko nebeužbaigsime. Taigi,

— Du rašytojai susitinka psichiatro priekambary. "Išcini ar ateini?" — klausia tas, kurs vėliau įžengė. — "Jei žinočiau, tai čia nebestovinėčiau", — atsakė profesijos draugas ("psichoanalizės auka").

— "Žvilgtėk į mano drabužius", tarė Smith, — "vilnos iš Australijos, verptos palei Londoną, austa Toronte, Ont., o pirkau New Yorke, N.Y." — "Niekio čia stebėtino", — atkirto Mr. Brown, — "Amerikoje visi drabužiai tokie. Bet mane stebina kitas dalykas: — tiek žmonių, va, šiuos mano drabužius begamindami, užsidirbo sau pragyvenimą, o aš... dar iki šiolei už juos nesumokėjau krautuvei..."

— John Steinbeck yra taręs, kad "Amžinai bus praraja tarp kartų, nes jaunimui reikia erdvės, o senimui — laiko".

Laiko? Taigi — nors ir nesijaučiu besenstas, tačiau stoka laiko mane nuo tolimesnio rašymo sulaiko. Iki kito šeštadienio ("Naujienu" kultūrinio priedo laiku skaičiuojant)!

J. Cicėnas

REMkite tuos žiniurnius.
KURIE GARSINASI
"NAUJIENOSE"

7 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
—SATURDAY, APRIL 12, 1958

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO
INSULIACIJOS PROBLEMAS.

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams materiolių.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET

Tel.: VICTORY 2-1272

STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI.

Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.

SKOLINK IŠ STANDARD UŽ ŽEMESNĮ NUOŠIMTĮ TAUPLYK PAS STANDARD—

Stipriausioji Chicagos Bendrovė

Turtas \$60,000,000.00

Atsargos Fondas 5,700,000.00

Chartered and Supervised by the
U. S. Government

JUSTIN MACKIEWICH, Prez.

DARBO VALANDOS: Kasdien, įskaitant šeštad. nuo 9 val. ryto iki 4 val. po pietų. Ketvirtadieniais nuo 9 val. ryto iki 8 val. vak. Trečiadieniais visai neatidaroma.

STANDARD FEDERAL SAVINGS

AND LOAN ASSOCIATION
OF CHICAGO

4192 ARCHER AVE., CHICAGO 32
PHONE: Virginia 7-1141

AUTOMOBILIŲ TAISYMAS IR GAZOLINO STOTIS

Lyginimas, dažymas, taisomi ir reguliuojami (tune-up) motorai, stabdžiai, transmisijos ir t. t. Alyva, baterijos ir padangos. Taip pat mano garaže perkamus duslintuvus įdedu veltui.

Nelaimių pasitaiko.

Mes pataisome.

Leiskite mums pataisyti radiatorių.

Ar reikia pagalbos?

(MUFFLERS INSTALLED FREE)

Ford 1941-53	\$8.25	Mercury 49-51	\$8.95
Chevrolet. All 1937-53	8.25	Oldsmobile 6, 41-50	8.20
Chevrolet 54-55	9.95	Plymouth 42-56	9.95
Chrysler 6, 42-52	9.91	Pontiac 37-54	8.95
Dodge 6, 42-56	9.95	Buick 37-52	12.00

IR TAIP PAT ČIA NEIŠVARDINTIEMS AUTOMOBILIAMS. Išmetimo paipą irgi įdedama veltui, jeigu perkama kartu su duslintuvu. DARBAS ATLIEKAMAS PATYRUSIŲ MECHANIKŲ. Dirbtuvė atidaryta: nuo 8 val. ryto iki 9 val. vak. Sekmad. uždaryva.

M. ČESAS

1934 West 59th Street

Tel.: GR 6-9136

GARSINKITĖS NAUJIENOSE

M. ZOŠČENKO

VAGYS

Kadgi, piliečiai, vagių daug nūnai priviso.

Džiauna apsisukdami, nepaisydami.

Šiandien tiesiog nerasi žmogaus, kuriam nieko nebūtų nujoje.

Štai man taip pat neseniai čemodanuką nušė, neprivažiuojant žmerinkos.

Ir kas, pavyzdžiui, dėl šios socialinės negerovės daryti na? Rankas vagims nutraukti, ar ką?

Štai, sako, Suomijoje praeity vagims rankas nupiaudavo. Apsivogs, sakysim, kuris nors draugas suomis, tuojau jam čirkšt! — ir vaikščio, kalės vaike, be rankos.

Dėl to ir žmonės ten pasi- pylė teigiami. Ten, sako, būtų galima netgi neužrakinti. O jeigu, pavyzdžiui, pilietis piniginę gatvėje pameta, tai nepaisims ir piniginės. Padės ant matomos tumbos ir tegu jinai guli iki amžiaus pabaigos... Otgi durniai!

Na, pinigų tai iš piniginės vienok pasiims. Tai jau negalėtų taip nutikti, kad nepaimtų. Čia jau ne tik rankas piau, čia galvas švartų švariausiai genė — ir tai, gal būtų, nepagelbės. Na, žinia, pinigai — reikalas prasigymtinas. Piniginę pasilik, ir už tai mersi.

Štai man, neprivažiavus žmerinkos, čemodanėli nušvilpė, taip iš tikrųjų švariai. Su visais daiktais. Čemodano rankenos — ir tos nepaliko. Pintis čemodane buvo — penkių kapeikų verta — ir pinti. Na, ir kas jiems, velniams, iš pinties?! Numes gi piktadėjai. Bet ne. Taip su pintim ir nujojo.

O svarbiausia, prisigretina traukinį prie manęs vakare kažkoks pilietis.

— Jūs, — sako, — būkite malonus, čia atsargiau važinėkite. Čia, sako, vagys plėšrūs. Tiesiog pulte keleivius puola.

— Tai, — sakau, — manęs negąsdina. Aš, sakau, visados ausim ant čemodano guluos. Išgirsiu.

Jisai sako.

— Dalykas ne ausyje. Čia, sako, tokie smalsuoliai — batūs žmonėms numauna. Ne tai, kad ausis.

— Batai, — sakau, — vėla gi mano siauri. Nenuaus.

— Na, — sako, — rauk jus velniai. Mano reikalas — išpėti. O jūs žinokitės.

Su šiuo aš ir užsnūdau.

Staiga, žmerinkos neprivažiavus, kažkas tamsy kad trauks man už kojos. Mažne, dievaž, kojos nenuplėšė.

Aš kad pašoksiau, kad plieksiu vagiui per petį. Jisai kad duos šuolį į šalį. Aš nuo viršutinės lentynos paskui. O bėgti negaliu.

Kadangi batūs pusiau nutrauktas — koja aule mataškojasi.

Sukėliau riksmą. Visą vagoną sužadinau.

— Kas? — klausia.
— Batus, — sakau, — piliečiai, vos nenukniaukė.
Emiau autis batų, vežiu — čemodano nėra.

Vėl riksmą sukėliau. Visus keleivius apieškojau — čemodano nėra.

Didžiojoje stotye nuėjau į įpatingąjį Skyrių pareiškimui. Na, ten, užjausdami, užrašė. Aš sakau:

— Jei sugausite, lupkit jam velniop rankas.

Juokiasi.

— Gerai, — sako, — išlupsim. Tik tai pieštuką vieton padėkit.

Ir iš tikrųjų, kaip tat įvyko, tiesiog nežinau. O tik tai nuo stalo buvau pasiėmęs jų rašalinį pieštuką ir kišenėn įsikišęs.

Agentas sako:

— Pas mus, sako, kad ir čia įpatingasis Skyrius, o trumpu laiku keleiviai visą rašomąjį prietaisą išvogė. Vienas kalės vaikas netgi rašalinę nusinešė. Su rašalu.

Atsiprašiau aš dėl pieštuko ir išėjau.

“Jeigu jau, — galvoju, — pradėtų pas mus rankas piau- styti, tai čia būtų visa velnia- va invalidų. Sau brangiau”.

O betgi kas nors reikia su- galvoti prieš šitą negerovę.

Nors pas mus esama tokios drąsios minties: gyvenimas kas metai gerėja ir, gal būtų, greitai laiku visiškai pagerės, ir tada, gal būtų, ir vagių nebe- bus.

Ot tuo patim ir problema išsprendžia.

Palauksim.

Iš rusų kalbos vertė

Jonas Valaitis

Dabar pagyvensime!

Faringdon, Anglija. — Viena 82 metų senutė laimėjo futbolo loterijoje \$50,400. “Dabar pagyvensime!” ji apsidžiaugė. “Pirksiu bungalow ir televiziją, o likusius padėsiu į banką”.

Nepakeliamas meilė

Quitman, Miss. — George Jackson, 47, mylėjo savo Florą Mae ir ją vedė. Bet jis atsisakė savo nuotaką pernešti skersai savo naujų namų slenkstį, kaip vietos paprotis reikalavo. Flora Mae, dabar Mrs. Jackson, sveria 600 svarų.

PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS

DR. ANNA BALIUNAS
AKIŲ, AUSŲ, NOSIES IR GERKLĖS LIGOS
PRITAIKO AKINIUS
6322 SO. WESTERN AVENUE
Valandos: akdien nuo 10 ligi 12 val. iš ryto ir nuo 7 ligi 9 val. vakaro. Šeštadieniais nuo 10 ligi 1 val. Treč. uždaryta. Kitu laiku susitarus.
Ofiso telef.: PROspect 8-3229
Rezid. telef.: WALbrook 5-5076

Tel.: PROspect 8-1717

DR. S. BIEZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3148 WEST 63rd STREET
Val: kas dieną po pietų 1-3; vak. 7-8
tikrai antradieniais ir penktadieniais.
Trečiad. ir sekmad. ofisas uždarytas.
Rez.: 3241 WEST 66th PLACE
Phone: REpublic 7-7868

WALbrook 5-9106 — RANDolph 6-1190

DR. JONAS G. BYLA
nervų-smegenų ligos, chirurgija
104 SO. MICHIGAN AVE.
Kambarys 615
Konsultacija tik susitarus

DR. PETER BRAZIS
PHYSICIAN AND SURGEON
2434 WEST 71st STREET
CHICAGO, ILL.
Telefonai:
Ofisas: HEMlock 4-5849
Rezidencija: HEMlock 4-2324
OFISO VALANDOS:

Pirmad., Ketvirt. ir Penktadienį nuo 1-4 ir 7-9, Antradienį nuo 1-5, Trečiad. ir Šeštadienį tiktai susitarus.

Ofiso telef.: VIRginia 7-0036
Rezidencijos: BEverly 8-8244
DR. T. DUNDULIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4157 ARCHER AVENUE
Ofiso valandos:

Nuo 2-4 ir nuo 6-8:30 val. vakaro
Šeštadieniais nuo 2 iki 4 po pietų.
Trečiadienį pagal sutartį.

Tel. ofiso: HE 4-1414; rez.: RE 7-6867

DR. BR. GAŽIUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2454 WEST 71st STREET
Valandos: 1-3 ir 6-8 val. po pietų
kasdien. Šeštadieniais 1-4 val. p. p.
Trečiadieniais uždaryta.

DR. A. JENKINS
PHYSICIAN AND SURGEON
(Lietuvės Gydotojas)
2500 WEST 63rd STREET
Ofiso val.: kasdien nuo 2-4 po pietų
ir 7:30-9 vakaro.
Trečiad. ir šeštad. uždaryta.
Ofiso telefonas: PROspect 6-3838
Rezid. telefonas: REpublic 7-9199

GROvehill 6-1595

Dr. Aldona A. Juska
AKIŲ LIGŲ SPECIALISTĖ
IR PRITAIKO AKINIUS
Valandos: 9-12, 7-9 pagal susitarimą.
išskyrus trečiadienius ir šeštadienius.
2422 W. MARQUETTE ROAD

Ofiso ir buto tel.: OLYmpic 2-1381

DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1407 SO. 49th CT., CICERO
Kasdien 10-12 ir 4-7 val.
Trečiad. ir šeštad. tik 10-12 val.

Telef.: Ofiso ir buto OLYmpic 2-4159

DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4938 W. 15th St., Cicero, Ill.
Kasdien 1-3 val. ir 6-8 val. vakaro
Trečiadieniais uždaryta.
Šeštadieniais 12-4 val.
Butas: 1634 So. 49th Ave., Cicero, Ill.

Ofiso telefonas: LAfayette 3-3210
Jei neatsiliepiate, šaukite KEDzie 3-2868

Dr. Emily V. KRUKAS
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
4146 SO. ARCHER AVENUE
Val.: kasdien po pietų nuo 12-2:30
“Daily afternoons”
Val.: kasdien po pietų nuo 12-3.
6-9. Trečiadieniais tik susitarus.

Rezidencijos: PROspect 6-4732
DR. A. MACIUNAS
CHIRURGAS
2454 WEST 71st STREET
(71-oji ir Campbell Ave.)
Ofiso tel.: HE 4-1202 arba RE 7-9700
Valandos: pirmad., ketvirtad. ir šešt.
1-4 val. p. p.; antradienį ir penkt. 5-8 v. v.
Trečiadieniais uždaryta.

Ofiso tel.: HE 4-1818 arba RE 7-9700

Rezidencijos: PR 6-9801
DR. J. MEŠKAUSKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
VIDAUS LIGŲ SPEC.
2454 WEST 71st STREET
Priėmimo val.: nuo 9-11 val. ryto ir
nuo 4-8 val. po pietų. Šeštad. nuo 9-11
val. ryto ir nuo 2-4 val. po pietų.
Trečiadieniais uždaryta.

Dr. Julia Monstavičius
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
10748 SO. MICHIGAN AVE.
Tel.: PU 5-6766
Nakti skambinti rezidencijon.
1653 W. 103rd St., Beverly Hills
Tel.: BEverly 8-3946

Darbo valandos: nuo 6 iki 9 val. po
pietų kasdien, išskyrus trečiadienius
Šeštadieniais nuo 1 iki 4 val. po pietų

Dr. Juozas PAUKŠTYS
DANTŲ GYDYTOJAS
4253 ARCHER AVENUE
(įėjimas iš Whipple St.)
Valandos: kasdien 10-12, 2-6 p. p.
7-9 p. m. Šeštadieniais 10-12.
Trečiadieniais uždaryta.
Telef.: LA 3-4949 — namu CE 3-7786

DR. STRIKOL
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
4645 SO. ASHLAND AVENUE
Ofiso valandos: nuo 2-4 ir 6-8
Ser., Subat. ir Nedėl. tik susitarus.
Ofiso telefonas: YArds 7-4787
Namu telef.: PROspect 6-1930
Jei neatsiliepiate viršutiniai telefonai,
šaukite Midway 3-0001

8 — NAUJIIENOS, CHICAGO 8, ILL.

— SATURDAY, APRIL 12, 1958

Telef. ofiso: CLiffside 4-2896

Rezid.: LAfayette 3-1172

DR. P. STRIMAITIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
1724 WEST 47th STREET
(kampas 47th ir Hermitage)
Priėmimo val.: 2-4 ir 6-9 val. po pietų
Šešt. 2-6 val. popiet. Išskyrus šeštad.

DR. VYT. TAURAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Bendra praktika, spec. MOTERŲ ligos
Ofisas 5100 SO. WESTERN AVE.
Tel.: PROspect 8-1223 arba WE 6-5577
Ofiso val.: pirmad. 8-10 val. vakaro,
antradienį, trečiad. ir penktadienį 6-9 v. v.
šeštadieniais 2-4 val. po pietų.

DR. V. P. TUMASONIS
CHIRURGAS
2458 WEST 71 STREET
Kampas 71 ir Campbell Ave.
Ofiso telef.: HEMlock 4-2123
Rezid. telef.: GIBson 8-6195

Valandos: pirmad. ir ketv. nuo 5 iki
9 val. vak., antradienį ir penktadienį
iki 5 val. popiet, šeštadienį nuo 2 iki 4
val. popiet, trečiadieniais uždaryta.

Tel. ofiso ir rez. PROspect 6-9400

Dr. Ona Vaškevičius
(VAŠKEVIČIŲTĖ)
GYDYTOJA IR CHIRURGĖ
6248 SO. KEDZIE AVENUE
Val.: kasdien nuo 1-3 popiet ir nuo
6-8 val. vakaro; šeštadienį 1-4 popiet
trečiadienį ir kitu laiku tik susitarus.

C. Z. VEZEL'IS
DANTŲ GYDYTOJAS

4645 S. ASHLAND AVE. YA 7-2244

Val.: nuo 9 iki 12, nuo 1 iki 5, nuo
6 iki 8. Trečiadieniais uždaryta.

Tel.: ofiso VI 2-1581; rez.: VI 2-0742

DR. V. VILČIŠIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
802 WEST 31st STREET
(kampas Halsted ir 31os gatvės)
Priėmimo valandos: 2-4 ir 6-8 val.
šeštadieniais 2-4 val. po pietų
Sėkmadieniais uždaryta

P. ŠILEIKIS, O. P.
ORTHOPEDAS-PROTEZISTAS
Aparatai - Protezai, Med. Ban-
džai, Speciali pagalba Kojoms
(Arch Supports) ir t. t.
Val.: 9-4 ir 6-8. Šeštadieniais 9-1.
ORTHOPEDIJOS TECHNIKOS LAB.
2850 West 63rd St., Chicago 29, Ill.
Tel.: PROspect 6-5084

LIETUVIAI AKIŲ GYDYTOJAI

Dr. Ant. Rudokas, Opt.
4455 SO. CALIFORNIA YA 7-7381
Tikrina akis ir pritaiko akinius,
keičia stiklus ir rėmus.
VAL.: 10 ryto iki 8 vak. (trečiadienį
uždaryta), šeštadienį 10 ryto iki 3 p. p.

DR. G. SERNER
LIETUVIS AKIŲ GYDYTOJAS
25 metų patyrimas

Tel.: YArds 7-1829

Pritaiko Akinius
Kreivas Akis
Ištaiso.
Ofisas ir Akinių Dirbtuvė
756 WEST 35th STREET
Valandos: nuo 10 iki 2, nuo 6 iki 8.
Treč. uždaryta. Penkt. ir šeštad. 10-2
val. po pietų. Arba pagal susitarimą.

Dr. Kazimieras MICHEL

Optometristas-Orthoptistas
Gydo nusilpusias ir nervuotas akis.
Egzaminuoja akis ir pritaiko akinius.
Išgydo kreivas akis be operacijos.
Įveda netikrą — artificialę akį pagal
sveiką. Tikrina klausą ir pagelbsti
negirdintiems. Praktikuoja per 39
metus. Kalba lietuviškai.
4654 SO. ASHLAND AVENUE
Telefonas: YArds 7-6616

Nuo 9:30 val. ryto iki 8 val. vakaro.

DR. S. VAITUSH, Opt.

Palengvins akių įtempimą, kuris
esti priežastimi galvos skaudėjimo,
svaigimo arba aptemimo, nervuotumo,
skaudėjimo, akių karščio. Atitaisau
trumparegystę ir toliaregystę. Priren-
giu teisingai akinius. Visuose atsitiki-
muose egzaminavimai daroma su elek-
tra, parodancia mažiausias klaidas.
Speciali atyda kreipiama į mokyklos
vaikus.

VALANDOS:
Nuo 10:30 ryto iki 7:00 vakaro.
Šeštadieniais iki 4 val. vakaro.
Trečiadienį ir sekmadienį uždaryta.
4712 S. ASHLAND AVE.
YArds 7-1373

PIRKITE JAV TAUPYMO BONUS

Duoklė slibinui

Jurgis Gliauda

Straipsnis pirmas

Pasinaudodami antikinės pasakos apmatais, sukūrkiame tokią pasaką:

Netoli nuo tūlos gyvenvietės atsirado slibinas. Jo nepasotinamam alkui reikia maisto. Ir tūlos gyvenvietės žmonės slibinui atiduoda duoklę. Ar burtais, ar susitarimu — nelaimingieji pasirenka vieną iš savo tarpo, kuriam tenka mirti tenkinant slibino apetitą. Visi tos vietovės gyventojai leidžia savo apvertkinas dienas baimėje dėl savo netikro likimo. Šįvakar, rytą, poryt... Slibino negalima erzinti. Jam besilsint, nelaimingieji gieda jam giesmes, džiugina jį šokiais. Laikui bėgant, vergų dvasia, kaip liūnas, paglemžia kadaise išdidžius žmones. Slibinas ir gyvenimas pasidaro dvi suderinamos sąvokos, ir duoklė slibinui: atnašavimu, giesme ar gyvybe — natūralus reiškinys. Susikūria gyvenimas — nesuprantamas laisviems, bet suprantamas ir savas bailiams ir vergams. Susikūria gyvenimas natūralus tiems, kurie nepažinojo laisvės...

Ta ekspromtinė pasaka, alegorija, stovi mūsų minty, kada galvojame apie Lietuvą ir lietuvių kūrėją ten, slibino valdomoje Lietuvoje.

Ant mūsų krašto menininkų, kūrėjų, mintytojų dvasių guli sunkus slibino šešėlis. Ir šių kelių rašinių tema imame detalesnį „duoklės slibinui“ atidavimą, kurs pasireiškia okupuotos Lietuvos lietuvių literatūroje. (Sakome lietuvių literatūroje, nes šiaip dabar Lietuvoje „LTSR literatūra“, kur randa vietas ir rašytojai, nerašą lietuviškai.)

Lietuvis rašytojas regimas ten ne išdidžioje, savistovaus „sau žmogaus“ pozoje, būdingoje žmogui kūrėjui, bet tik žmogaus, merdinčiojo slibino šešėlyje, pavidale.

Visur ten, kur siekia slibino šešėlis, slibinas reikalauja būti jam lojaliu, paklusti jam, atnašauti jam, nesudrumsti savo proto bet kuria maištingesne mintimi, bet kuriu aštresniu žvilgsniu į aplinką.

Vienas iš esminių ir pagrindinių kėslų į rašytojo sielą buvo Stalino garsusis posakis, tartas tarybinių rašytojų suvažiavime: rašytojas yra žmogaus sielos inžinierius. Tame posaky yra direktyva. Inžinieriu dar toli iki kūrėjo. Ir tuoj gyvenimas įrodė, kad tam „sielų inžinieriui“ nepavesta planų gaminti. Planus jam patiekia visagalintis slibinas. „Sielų inžinierius“ tegali tik interpretuoti gautą planą.

Lietuviams rašytojams tas buvo pakartotinai priminta 1954 metais, po 10 okupacijos metų, „Tarybinės Lietuvos“ rašytojų suvažiavimo metu. A. Sniečkus (ir ką jis gali turėti bendra normaliose sąlygose su rašytojais ir Pažna-

su?) patvirtino tame suvažiavime seną „sielų inžinieriaus“ tezę atvirais reikalavimais: rašytojas turi vaizduoti naują, tarybinį žmogų; literatūra yra galingas komunistinio auklėjimo ginklas, prozos ir poezijos kūriniai turi būti persunkti marksizmo-leninizmo idėjomis, ir, kas įsidėmėtina, lietuvių tarybinė literatūra turi vystytis neatskiriamai nuo kitos sovietinės literatūros.

Taip buvo degraduoti rašytojai iš bet kurio savistovumo. Tai patvirtino, kad jokios savos, lietuviškos literatūros nėra ir jos būti negali. Pretenzijos turėti savo literatūrinį pasaulį, savo literatūros tipus etc., tėra tik tai „buržuazinės ideologijos“ herezija. Rašytojas iš esmės tėra tik agitatoriaus talkininkas. Savo uždavinį jis privalas vykdyti jam įgimtais ar būdingais bruožais: apipavidalinti iš šono suteiktą idėją, kad ji būtų lengviau suvirškinama. Toks yra tarybinis rašytojas. Jis tegali žongleruoti situacija ir detale; jis gali rodyti savo talentą folklorine ar buitine pažintimi. Tačiau ta sritis, kuri ir sudaro kiekvienos literatūros brangenybę: idėja — tarybiniam rašytojui neieškotinas reiškinys; jį jam suteikta — giedok ditirambą režimui!

Ir va, šiomis dienomis, vėl nuskambėjo tarybinių rašytojų sąjungos pirmininko pareiškimas: tarybinė literatūra yra aštrusis komunizmo ginklas.

Ta rašytojo mentaliteto dresūra, kaip ji nešė savo vaisius Rusijoje, taip ji ima nešti savo vaisius ir Lietuvoje. Kaip ir visoje tarybinėje literatūroje, taip ir okup. Lietuvoj, literatūra visiškai pakluso, kadaise M. Gorkio sugalvotam „socialistiniam realizmui“. Kitaip tariant, literatams užmauta uniforma, kur yra nepakenčiamas reiškinys savarankiškai žvelgti į pasiimtą temą, smerktina eksperimentika, vakarai tebėra tie pat, „puliuojantieji“, kaip juos pakrikštijo dar Vladimir Iljič Lenin. Socialistinio realizmo ženkle dirba drama, baletas, muzikinė simfonija, eilėraštis kūriamas, romanas rašomas. Tas socialistinis realizmas yra gana chimeriška sąvoka, ir žaidžiant su juo, kaip ant vaškuoto parketo, lengva nusiukti sprandą. Ta sunkokai sugaunama socialistinio realizmo sąvoka kūryboje tampa labai naši ir grėsminga, kada pradedama kūrėjui priekaištauti. Ir, štai, dabar Pasternak, ir seniau Chačaturjan, ir visa plėjada vis iškylesnių vardų kūrėjų tarpe, dažnai, kaip Henrikas Kanson, turi atgailauti „mea maxima culpa“, vienaip ar kitaip išklydę iš „socialistinio realizmo“ vėžių.

Drąsiai pačiupinėjant socialistinį realizmą, ar tik nebus tai kūrinio atitikimas to

laiko generalinei režimo linijai. Tą nuvokimą tvirtina tai, kad tie pat veikalai nevienodai traktuojami laiko tarpuose.

Juo apvertkiniau reprezentuoja mums „socialistinio realizmo“ viršūnės tie veikalai, kurie buvo atžymėti premijomis; A. Tolstojus ir Simonovas, laureatai, gavę stambiausias literatūrines premijas už savo „Dni i noči“ ir „Choždenije po mukam“ („Dienos ir naktys“ ir „Kančių keliais“) nustebino užsienį... savo senamadiškumu. Pasaulio literatūra, kaip kiekvienas gyvai besivystas gajos visuomenės intelektas, eina pirmyn, ir tas, kas šiandien pasiekta, ryt tik tai praeito kelio punktas. Pasaulio literatūra — toli nuėjo vaizdavimo priemonių pošeikyje, įskaitant čia ir tarybose uždraustą vaisių — idėją. Tie patys karo romanai iš po tokio Hemingway plunksnos šviečia mums naujumu, o Simonovas, laureatas, tėra tik (dar komplimentuojant jį) rusiškai išverstas Stendalis. Kada kūryboje tirštai pristatyta trafiko ženklų, kūrybos vežimas rieda sraigės greičiu.

Vienok, nuostabu! Kūrybinis gyvenimas yra nemarus, gajus kaip diegas bulvės tamsiame rūsy. Kūrybinės paguodos griebėsi mūsų rašytojas kacete (B. Sruoga). Matyti, tokį pat kūrybos troškulį išgyvena ir tie, kurie gyvena tame didžiuliame 4 raidžių paženklinamame kacete LTSR. Kas kad yra trafiko ženklai literatūros vežimui; kas kad ties galva kaba ne Damoklio kardas, bet tarybinis pjautuvas; kas kad kolegos rašytojai tai važiuoja į „rytų šalelę“, tai grįžta iš „komandiruotės“ po desėtko metų; kas kad kažin kur už jūrių-marių, už nepraregimos geležinės (tiksliau: betono sienos) uždangos, lietuvis rašytojas nenustojo rašęs — kaip L. Tolstojaus romane „Prisikėlimas“, žolė želia ir ant grandomo, akmenimis grįsto, kelio.

Gimsta naujas reiškinys lietuvių tautos gyvenime, lietuvių kultūroje, kuris kada po ilgų gal dešimtmečių, bus įvardintas „tarybinio laikotarpio“, ar „tarybinės baudžiamos laikotarpio“ literatūra.

To laikotarpio literatūroje ir sutilps tie visi veikalai, dėl kurių mes stebimės čia, kuriuose mes matome nedailius

flirtus su slibino grėsme. Lietuvis rašytojas tą „socialistinį realizmą“ apreiskia kartais taip grubiai ir naiviai, kad, atrodo, kažin kas į rašytojo veiklą įbrėžė savo neskanų prierasą.

Pav. A. Vienuolis savo apysakos „Išduktė“ finale skulba pridurti: žygiavo Nastutė į Rytus, kur girdėjo jį nuo žmonių, Stalino saulė šviečia, kur nėra nei buožių, nei kulokų, nei išnaudotojų, kur žmogus esąs ne priešas, o draugas, kur atiduodama kiekvienam pagal jo nuopelnus ir iš kiekvieno reikalaujama pagal jo sugebėjimus.

Atrodo, A. Vienuolis pats ir sugriovė tą „pagal sugebėjimus“, nes jei jau ir iškišti tą posmą apie „ėjimą į Rytus“, tai reikėjo jį surašyti pagal „sugebėjimus“. Kitaip — tik dementia senilis apsiereiškimas.

Tai yra lyg ir klasikinis pavyzdys, kaip menininkas gali nemenininkiškai kištelti duoklę slibinui.

Ir tai tas pats A. Vienuolis, kurio mes gėdėjome jam mirus, stengėmės suprasti pagal mūsų sampratą jo posakius „Švityry“ dėl visiškos tiesos sakymo meno kūrinį. Mes niekad neišsiaiškinsim jo dvasios patamsių, bet kas parašyta, liks parašyta ilgam.

Kaip įprasta iš porevoliucinės literatūrinės terminologijos, rašytojas garsėjęs priešrevoliucinėje visuomenėje, ir persiorientavęs į naujos ideologijos bėgius, vadinamas „pakeleiviu“. Tokių pakeleivių bus nemažai dabartinėje tarybinėje „sielų inžinierių“ kompanijoje. Jiem sreikia taikytis; jie turi rašyti budriai; jų ideologijos prarajos yra pavojingos; jie savy iki mirties turės tą lyginimo mastą: dabar ir anuomet. Ir gal būt todėl, kaip aukščiau parodyta, A. Vienuolis, tie „palydovai“ kartais gerokai persūdo, kartais meistriškai išsisuka nuo paklaidų, kartais ir įsikerta pirštą, su visa ranka. Nepriklausomos Lietuvos laureatė Ieva Simonaitytė imasi vaizduoti „buožių priespaudą“ Klaipėdos krašte, Teofilis Tilvytis veža mėsą į Nepriklausomos Lietuvos laikotarpį savo „Usnynėje“, V. Putinas bando rasti išeitį imdamasis istorinės temos „Sukilėliuose“. Bet tas pat V. Putinas, ypatin-

(Tęsinys 11-me pusl.)

NELAUKITE - RYTOJ GALI BŪTI PERVELU!

Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilus, ar šiaip ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimėi išitikus, neturėsite jokių nemalonių.

„Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters“

O'MALLEY & McKAY, Inc.

222 WEST ADAMS STREET

Telefonas: CEntral 6-5208

KAMBARYS 1043

Generaliai Agentai šių Kompanijų:

COLUMBIA INSURANCE COMPANY

PEARL ASSURANCE COMPANY

LUMBERMEN'S INSURANCE COMPANY

MASSACHUSETTS FIRE & MARINE INSURANCE CO.

MICHIGAN FIRE & MARINE INSURANCE COMPANY

AMERICAN AUTOMOBILE INSURANCE CO.

MASSACHUSETTS BONDING & INSURANCE CO.

MENO ŽINIOS

Tvarko MIKAS ŠILEIKIS

FUTURIZMAS PRIEŠ 50 METŲ

Naujų sąjūdžių pradžia

Italų rašytoja Benedetta Marinetti, kuri rašė futuristinius eilėraščius prieš 40 metų po paskelbimo "Futurista Manifesta", dabar Boccioni kūrinių kataloge Chicagos Meno instituto surengtoje parodoje, tarp kitko apie futurizmą taip kalba:

"...kai skraidančių mašinų greitis lenktyniuoja su šviesos greičiu erdvėje tarp planetų, tada negali būti tuštumos. Atomo sudėtis dabar yra žinoma, nėra paslaptis. Kai automatizmas kuria galvojančias pabaisas, tai reiškia, kad futurizmo idėja tebėra gyva, ji dar plinta ir praturtina dailininkų bei menininkų kūrybinį potencialą, skatina juos imtis drąsesnių žygių, kurie atsispindi mašinų ir erdvės galingume, tuo pačiu kartu įspėja, kad šie žmogaus darbai yra mokslo padarinys."

Savo laiku futurizmas pretendavo į metafizikos mokyklas, bet iš esmės siauras teorinis dalykas, nuo mokslo buvo atstumtas. Reikia turėti galvoje ir tai, kad futurizmo teorija davė pradžią daugeliui naujų meno srovių, neaplenkiant nei kubizmo. 1909 metais vasario 20 d. Italijos dailininkai Umberto Boccioni ir Filippo Tomaso Marinetti vadovaujami, paskelbė pirmąjį futuristų manifestą. Tuoj po to futurizmo įtaka pasireiškė jaunuose rašytojuose ir poetuose. Futuristų sąjūdis pasirodė ir paplito Vakarų Europoje. Po Pirmojo Pas. karo ir Lietuvos poetai neišvengė šios neaiškios, bet naujos meno formos literatūros.

Pirmasis futuristų manifestas 1909 m. buvo paskelbtas Paryžiaus laikraštyje "Le Figaro", kurio korespondentu buvo Sorbonos universiteto studentas F. T. Marinetti. Pirmajame manifeste buvo paskelbtas toks šūkis:

"Mes dainuojame pavojaus ir meilės dainą, už energiją ir drąsą. Mes skelbiame, kad gražusis pasaulis praturtėjo nauju grožiu: greičio, šuolio ir jėgos grožiu. Automobilio tarškantis, kaip kulkosvaidis motoras, jo vamzdžiai spaudydami ugnį, kaip žalčiai, yra gražesnis už Samotriako "Sparnuotąją Pergalę."

Jaunieji italų menininkai kėlė triukšmą, kaip vaikai "gelžgalių radę", skelbdami pasauliui savo "didelį išradimą" — futuristinį meną. Visiškai čia ir nesvarbu, kokios naudos iš futuristinio meno buvo, svarbu yra tai, kad jie pirmieji drįso laužyti senasias tradicijas, kartu ir prancūziškąjį impresionizmą vertė keistis ir ieškoti naujų formų. Futurizmo doktrina grindžiama judesiu, garsu ir vibracijų principu, at-

seit, menas, kuris kelia emocijas k. v. džiazbando muzika ir bendrai šių dienų komercinė traukinga muzika, kurią mėgsta jaunimas. Džazas ir panaši muzika turi futurizmo įtakos ir jos kilmė siejama su futurizmu. Futurizmas yra labai artimas jaunimo dvasiai garsiniame mene. Futuristai tada sakė, jog civilizuotas pasaulis neišvengiamai artėja vis prie didesnės dvasinės ir mechaninės įtampos, prie didesnių atsiekimų ir net erdvės užvaldymo.

Iš šios plastinio meno teorijos atsiranda kitos futurizmui giminingos meno srovės — surrealizmas, divizionizmas ir sinkronizmas. Toliau abstraktizmas dar ilgai galės vegetuoti plačiuose pasaulio laukuose, visas kitas meno sroves nukonkuravęs, ir, gal būt, ligi šiol egzistuojanti modernioji muzika. Futurizmas yra silpnas dėl to, kad iš esmės yra išivaizdavimo, disorientacijos ir disharmonijos padarinys. Net patys jo steigėjai, sulaukę savo "ateities", futurizmo atsisakė.

Pasibaigus Pirmajam Pas. karui tikrai Marinetti ir Ballo pasiliko futurizmui ištikimais, o Boccioni, kuris paskelbė net du manifestus, atsuko savo kolegoms nugarą. Likusieji futuristai rėmė Mussolinį ir fašistinį režimą. Savo širdyje vieni buvo anarchistai, kiti militaristai. Boccioni gimė 1882 m. Reggio, Kalabrijoje. Buvo atsidadęs tapybai ir literatūrai. Romoje nuo 1892 iki 1902 m. dirbo Giacomo Balla studijoje pas radikalių pažiūrų dailininką, tada žinomą, kaip divizionistą. Iš Romos jis nuvyko į Paryžių studijuoti impresionizmo. Iš ten atsидūrė Rusijoje. Vėl grįžo į Italiją. Nuo 1904-1906 metų gyveno Paduvoje, Venecijoje ir Milane. Bendradarbiavo su kitais futuristais Gino Severini, Luigi Russolo ir Carlo Carrà. Jis surežisavo du manifestus. Vienas buvo "Techniškoji futuristinė tapyba", kurį paskelbė 1910 m. 1912 m. jis išleido "Techniškąjį manifestą futuristų skulptūrai", tuoj po savo skulptūros parodos Paryžiuje Galerie de la Boetie. Paryžiuje jis suorganizavo pirmąją futuristų parodą B. Jeune galerijoje. Parodos pasisekimas buvo "succès de scandale". Ta paroda ir paskatino parodą kelti į Londoną, Briuselį, Rotterdamą ir Berlyną. Po kilnojamų parodų paveikslų mažai beliko, juos žmonės ir kolekcionieriai išpirko. Futuristai gavo kaip ir "pripažinimą". Diagilevas tuoj pakviečia Carrą pagaminti baletui dekoracijas pagal Stravinskio muziką.

(Bus daugiau)

10 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
—SATURDAY, APRIL 12, 1958

Dail. V. K. Jonyno paroda ir pobūvis

Čiurlionio Galerija balandžio 19 d. (Jaunimo Centre) atidaro dail. Vytauto K. Jonyno 50-ties metų sukaktuvinę dailės parodą. Parodos atidarymas 7:00 val. vakaro, o vėliau, didžiojoje salėje, bus pobūvis ir tautinių draubūžių konkursas bei šokiai. Už gražiausius kostiumus skiriamos premijos.

Bus pagerbtas sukaktuvininkas dail. V. K. Jonynas jo kūrybinių atsiekimų ir parodos proga.

Dail. Jonynas iš New Yorko atskris į Chicago į savo parodos atidarymą. Parodos atidaryme dalyvaus Lietuvos konsulas Dr. P. Daužvardis ir kiti visuomenės darbuotojai.

Dail. Jonynas yra plačiai žinomas ne tik saviesiems, bet ir kitataučių visuomenei. New York'e jis dėsto meno dalykus universitete, skaito paskaitas. Prieš kiek laiko Milwaukee meno galerija buvo surengusi jo kūrinių parodą.

Dail. Jonyno paroda tęsis dvi savaites. Yra paruošta šiai parodai naujausiųjų Jonyno kūrinių pusė šimto: grafika, tapyba, litografija, medžio raižiniai, piešiniai ir t. t.

Mūsų visuomenė nuoširdžiai kviečiama dalyvauti parodoje ir pobūvyje.

UKRAINIEČIŲ PARODA IR KONCERTAS LIETUVIAMS

Gegužės 17 d. Čiurlionio Galerijoje rengiama ukrainiečių meno paroda, kurioje dalyvaus 16 dailininkų bei skulptorių. Gegužės 25 d., sekmadienį (Jaunimo Centre), ukrainiečių muzikos meno pajėgos duos koncertą lietuviams. Tai gražus L. A. M. Klubas žestas bendradarbiaujant ir sueinant į artimesnę pažintį su ukrainiečiais menininkais.

—Pirmoji opera buvo pastatyta Florencijoje, Italijoje Palazzo Corsi 1597 metais. Buvo pastatyta graikų drama "Daphne". Ottavio Rinucci operai parašė libretą. Rinucci buvo "Camera-ta" kolektyvo narys. Tais laikais opera iš melodramų pastatymų vystėsi palengva, nes buvo kliūčių ir su muzikos instrumentais ir kt. Opera savo kulminacinio triumfo pasiekė tik 18-19-tam šimtmečiuje. Opera buvo paplitusi visoje Europoje.

—Mokslinės žmogaus kūno studijos (anatomija) pradėjo veikti 300 metų prieš Kristų Aleksandrijoje, kartu su medicinos mokykla. Tada graikai galėjo mirusių žmonių bei gyvulių lavonus piaustyti. Graikai skulptoriai tuo pasinaudojo. Italijos renesanso laikais žmogaus kūno piaustymas buvo draudžiamas. Bet Michelangelo ir Leonardo da Vinči nepaisė draudimo ir jų už tai nebaudė.

—Chicagos Meno institute kitą penktadienį, bal. 18 d. 6:30 v. vak. Fullerton salėje bus rodomi

filmai iš išraiškingojo bel straktinio meno srities. Filmai tęsiasi valandą ir pusę. Įėjimas neapmokamas.

—All-Illinois menininkų sąjungos surengtoje parodoje Conrad Hilton viešbutyje (3-čias aukštas) dalyvauja Br. Murinas, A. Skupas ir M. Šileikis. Parodos atidaryme buvo paskirtos trys premijos. Pirmąją premiją laimėjo Don Digman už "Biljardo žaidėjas". Tai geriausias kūriny visoje parodoje. Paroda baigsis rugsėjo mėn.

• Parduodu, Pritaikau • ir Įdedu Naujus

moderniškus aliuminijaus langus, duris ir vasarinius tinklelius. Apdraudžiu namus, automobilius, langus, baldus ir kitus dalykus nuo ugnies, vagies ir kitokių nelaimių.

Kreipkitės, mielai noru
Jums patarnausiu.

JUOZAS SPAITIS
3261 So. Halsted St.
Victory 2-6469

IŠ TOLI AR IŠ ARTI PIGIAI

PERKRAUSTAU (MOVING)

BALDUS IR ĮVAIRIUS DAIKTUS
Perkraustymas saugus, greitas ir tvarkingas. Viskas apdrausta.

ANTANAS VILIMAS

3415 So. Lituanica Ave.
CHICAGO, ILLINOIS
Tel.: FRontier 6-1882

CHICAGOS ŠVARIASIAUS IR
MODERNIŠKIAUSIAS DARŽAS
BUČO DARŽAS
WILLOW WEST INN
AND PICNIC GROVE
83rd and Willow Springs Road
WILLOW SPRINGS, ILL.

Jei tenka kentėti nuo užkietėjusių
KORŲ (nuospaudų)

ir nuotrynų, tai vartokite naują
ir skubų skausmų naikintoją
KORN-KIT. Bonkute kainuoja tik
\$1.00 jūsų apylinkės drugštyroje.

PETRO ŠIRVOKO NUOTYKIAI

Vienas aukštą mokslą lankęs žmogus, Bostono sieloganis, atsiuntė Petrui Širvokui laišką, patardamas jam susipažinti su Betinos Baxter stebuklais. Šis štukorius, matyt, nežino, kad Petras Širvokas savo knygoje yra aprašęs daugiau stebuklų ir su juo nutikusiu įvairiausių nuotykių, negu bet kurios panos knygoje galėtų būti suminėta. Švaisto knyga apie Petro Širvoko stebuklus ir nuotykius bus pasiūsta, kai du doleriai ateis tokiu adresu: NAUJIENOS, 1739 S. Halsted Street, Chicago 8, Illinois.

INFLIACIJA IR POLITIKA

"Ateinančiuose prezidento rinkimuose republikonų partija bus palaidota". Tokį likimą jai numato žurnalistas George Minot, pats grynakraujis republikonas.

Jis taip galvoja dėlto, kad, anot jo, republikonai ėmė pamėgdžioti demokratų partijos "demagogiją". Demokratai, kaip žinoma, dedasi darbininkų "draugais" ir nesigaili unijoms patinkamų prizadų, kad galėtų rinkimuose gauti unijų paramos. Ir unijos, ypač jų vadai, demokratų partiją remia.

Matydami, kad šitokia politika demokratams duoda gerų "dividendų", republikonai irgi pradėjo unijoms pataikauti.

Šito rezultatas yra toks, sako Minot, kad republikoniškai nusiteikę balsuotojai jau atsiskako už savo partiją balsuoti. Užtat republikonų kandidatai gauna vis mažiau ir mažiau balsų rinkimuose. Tiesa, Eisenhoweris buvo išrinktas didele balsų dauguma, bet tai tik dėl to, kad jis buvo pagarsėjęs karo didvyris, ir paskui dar dėl to, kad jis nėra, ar bent tuomet nebuvo, tikrai partinis žmogus, ne paprastas politikieris. Žmonės už jį balsuodami, balsavo už Amerikos didvyrį. Kiti republikonai praėjo tik laikydamiesi jo skvernų.

Ateinančiuose prezidento rinkimuose republikonai tokio didvyrio neturės ir jie bus sumušti. Jie gal galėtų atsilaikyti tiktai griežtai nusistatydami prieš infliaciją, prieš nuolat kylančias kainas, sako p. Minot.

Bet kad užkirsti kelią nuolat brangstančiam pragyvenimui, reikėtų užšaldyti ir kainas, ir algas. Prieš šitokią politiką, žinoma, pakeltų didelį triukšmą unijų agitatoriai ir stambaus biznio spauda. Šitokiai politikai tačiau labai priartų gyventojų dauguma, kurią sunkiai slėgia nuolat brangstantis pragyvenimas. O tokių yra daugiau, negu unijistų. Bet šitokiam žingsniui republikonai neturi drąsos, sako Minot; jie bijosi antagonizuoti unijistus, kurie vistiek už juos nebalsuoja.

Kad eiliniai republikonai jau nebenori už savo partijos kandidatus balsuoti, tai jau yra gana aiškių įrodymų, sako Minot. Štai, pereitą rudeni, jis sako, New Jersey valstybėje užsiregistravo 46,000 republikonai balsuotojai, tačiau balsuoti jie nėjo.

Ateinančiais prezidento rinkimais didysis klausimas prieš balsuotojus busias ne "sputnikai", ne "civilios juodveidžių teisės" ir ne "krašto saugumas", bet infliacija ir gyvenimo brangumas. Žmonės paklaus, kodėl maisto kainos kasdien kyla ir kyla, kai jo yra toks didelis perteklis, jog fermeriai nežino kur jį dėti? Valdžia superka jį žmonių pi-

nigais ir puodo jį savo sandėliuose, o milijonai pensininkų nepajėgia jo įpirkti. Juk tai skandalinga situacija.

Nors republikonai nesiima griežtų priemonių prieš infliaciją, bijosi užšaldyti kainas ir algas, unijistai vistiek už juos rebalsuos, nes jie yra įsitikinę, kad republikonai yra stambaus kapitalo atstovai ir darbininkų priešai. Jie balsuos už demokratų, kurie jiems atrodo "iš prigimties" darbininkų draugai. Už demokratų, suprantama, balsuos ir eiliniai demokratai, kuriems valstybės pinigų švaistymas ir infliacija atrodo "geras dalykas".

* * *

Taip galvoja p. Minot. Kai ką jis gal ir perdeda, tačiau negalima nepripažinti, kad kiekviena infliacija baigiasi kraštui nelaimė, nušluoja žmonių santaupas, ir daugiausia nukentčia tie, kurie mažiausiai turi.

Panašiai apie infliaciją galvoja ir Edson B. Smith, bostoniško "Heraldo" finansinio skyriaus vedėjas. Jis stačiai sako, kad infliacija yra nemoralinė krašto būklė, žmonių apgaudinėjimas. Didelės biznio korporacijos nuolat kelia milijonines ilgalaikes paskolas, pardavinėja bondsus. Žmonės raginami tuos paskolas lakštus pirkti, nes tai esąs geras, saugus investmentas. Po 20 ar 30 metų paskola būsianti atmokėta ir per visą tą laiką būsia mokami procentai. Tą patį daro ir valstybė. Tiesa, jei korporacija, užtraukusi tokią paskolą, per 20 ar 30 metų nesubankrutuoja, tai ji gali savo skolą gražinti. Bet po 30 metų gražintas jums \$1.000 gali būt vertas jau tik \$500, nes perkamoji jo galia dėl infliacijos nusmukus per pusę, o gal ir daugiau.

Tas pats atsitiks su jūsų pinigais ir banke laikomais. Padėkim, prieš 20 metų jūs turėjot susitaupę \$5.000. Už tuos pinigus jūs galėjot tada nusipirkti neblogą 5 kambarių namą. Bet jūs padėjot juos į banką, kad paaugtų, nes bankas moka truputį palūkanų. Dabar, susilaukę senatvės, jūs nutarėt tuos pinigus išsiimti ir nusipirkti namą. Bet lygiai toks pat namas šiandien kainuoja jau nebe \$5.000, o \$15.000. Namas negeresnis, gal dar ir prasčiau pastatytas, nes dabar namai statomi daug prasčiau, tai kodėl jis trigubai brangesnis? Todėl, kad išimti iš banko jūsų pinigai šiandien mažiau verti. Infliacija suėdė jų perkamąją galia. Suėdė jiems gulint banke. Štai, kodėl infliacija yra nemoralinė būklė: ji apgaudinėja, skriaudžia žmones.

* * *

Kalbant apie infliaciją, man prisiminė neseniai perskaityta knyga apie Marko Twaino gyvenimą, "The Adventures of Mark Twain". Šitas garsus

(Akelta iš 9-to psl.)

gai ryšliai atiduoda duoklę slibinui tais eilėraščiais, kurie tilpo vertimuose rusų kalba išleistoje 1947 m. antologijoje "Poety šovietskoj Litvy" ("Tarybinės Lietuvos poetai"). Čia tai mes jau turime, ir "poeto kelionę į rytus, kur gyvena laisvieji tarybų žmonės", ir "Spalį", kur "ties Rusija ištiesta Lenino ranka", o toliau: "kaip laisvai kvėpuoja mano šalis", ir "Tarybinių tautų šeimai", etc. etc. Viskas prastoko skonio, o dar naivesnio, prisimto džiugėsio dėl pasiimtų temų. Ogi ir P. Vaičiūnas, tas mūsų oficialaus patriotizmo

amerikiečių rašytojas buvo gimęs 1830 metais. Tėvai buvo neturtingi ir jaunuolis turėjo eit dirbti. Išmokęs spaustuvės amato, jisai dirbo Hannibal miestely "Missouri Courier" spaustuvėje kaip raidžių rinkėjas. Kiek jis tenai uždirbdavo, nėra pasakyta; bet po dviejų metų jis tą spaustuvę pametė, nes gavo tokį pat darbą "Western Union" spaustuvėje, kuri mokėjo jam daug geresnę algą, būten: \$3.50 per savaitę. Anais laikais tai būvęs geras atlyginimas. Ar galėtų šiandien vyras pragyventi už tokią algą? Bet anais laikais galėjo neblogai, nes štai kokios buvo pragyvenimo kainos:

Svaras sviesto	6c.
Svaras kavos	5c.
Svaras eukraus	5c.
Tuzinas kiaušinių	3c.

Jei kas norėjo, galėjo ir "pasilinksminti" nebrangiai, nes galionas naminės degtinės kainavo 3 centus. Taip buvo apie 100 metų atgal. Mažas buvo uždarbis, bet prie tokio pigumo daug ir nereikėjo.

Taigi galima rimtai abejoti, ar infliacija ir didelis atlyginimas už darbą pagerino kiek darbininkų gyvenimą. Kiek pakilo algos, tiek pakilo ir reikmenų kainos. Jeigu šiandien lengviau nusipirkti automobilį, tai pesimistas galėtų pasakyti, kad lengviau ir sprandą nusisukti.

Tai tiek apie infliaciją.

* * *

O kai dėl būsimųjų prezidento rinkimų, apie kuriuos kalba p. Minot, tai, man rodos, jis perdidelis pesimistas. Aš nemanau, kad tuose rinkimuose bus kas nors "palaidotas". Tiesa, šiandien demokratų šansai atrodo geresni, negu republikonų, tačiau iki rinkimų daug kas gali pasikeisti. Daug priklausys ir nuo to, koki kandidatą demokratų pastatys. Šiandien didelių ambicijų patekti į prezidentus rodo Massachusetts valstybės senatorius Kennedy, airių tautybės politikieris ir Romos katalikas. Vargiai demokratų partija laimėtų pastačiusi jį savo kandidatą, nes iki šiol dar nei vienas katalikas negalėjo praeiti į Amerikos prezidentus.

11 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
—SATURDAY, APRIL 12, 1958

dainius, lepteli savo eilėrašty "pasaulio šviturys": ties pasauliu sužydės laisvės pavasaris ir ateis auksinis komūnos amžius... Pavyzdžių visų nesudėsi į pilnus riešučius... Turime pamojoti galvom ir tarti: "socialistinis realizmas" eina per mūsų poetų veteranų eiliuotus ditirambus, kaip viesulas per krūmokšnius. Net tas pat B. Sruoga, mūsų gėdėtas ir paskelbtas neliečiamuoju "socialistinio realizmo" atžvilgiu, gieda: (verčiama iš rusų kalbos, kaip yra rinkiny) Menininkų ir artojų širdys į vieną vaizdą sulies ateinančios dienos paveikslą; tai bus tėvo Stalino vaizdas. (Eilėraščių-poemėlės "Lietuvos Kėliais" 1940 m.)

Ne be pagrindo, turėdamas tuos davinius, tos antologijos įvade kažin koks A. Dėjev, rašo: V. Mykolaitis-Putinas ir B. Sruoga, poetai sudėtingi, per "grynąjį meną" ir per simbolizmą, priėjo prie aktyvios, realistinės poezijos, protestuojančios prieš buržuazinę aplinką. Jie sveikino Lietuvos išjungimą į SSSR. psl. 7). Ir toliau A. Dėjev primena, kaip vertintinas senas mūsų kultūrinis palikimas: mums dar per anksti kalbėti apie didelės antologijos sudarymą, kur tilptų geriausieji lietuvių tautos poetiniai kūriniai nuo senovės dienų. Tai pareikalaus didžiulio tyrimo ir istorinių-kultūrinių faktų supratimo marksistinėje-leninistinėje teorijos sąvokose.

Taip išėjo, kad į tą antologiją pateko visi tie, kurie pagal seną rusų patarlę, priversti pasimelsti ir galvas perskėlė, kaktomis grindis bedaužydami.

Tad "pakeleiviai", ar verčiami, ar savanoriškai, ne mums tai žinoti, užfiksavo faktą: duoklę slibinui atiduota.

Tas pats A. Dėjev 1947 m. rašė: Tarybinėje Lietuvoje sukurios visos sąlygos augti tikram talentui. Laikraščių ir žurnalų puslapiuose pasirodo vis nauji poetų vardai. Auga, kyla į kūrybinį aktyvumą talentingasis jaunimas.

Mes pabrėžiame būdingą nusakymą: tikram talentui. Tikras talentas, aišku, talentas, tinkamas būti "sielų inžinierium".

Nemesdami akmenis į "palydovus", bet faktus laikydami esmingais istorijai, tariame jų kūrybinei potenciali nuoširdžiai jų gailėdamiesi *sit tibi terra levis*.

NAUJAS TEPALAS

ir tabletes teikia naujos vilties kenčiantiems nuo reumatizmo ir artrito.

The Star Pharmacal kompanijos, Chicago, chemikas pagamino naują tepalą ir tablečių. Ši nauja kombinacija, žinoma vardais AMERPOL RUB ir AMERPOL TABLET, pripažinta labiausiai efektyvia, malšinant skausmus, kuriuos paprastai sukelia reumatizmas ir artritas.

Ši nauja pasitvirtinusi kombinacija buvo išrasta paraudusiems, uždegimą turintiems sąnariams gydyti, patinimui sumažinti ir nutirpusių raumenų skausmui numalšinti nuostabiai greit ir su nuostabiais rezultatais.

Kelios pastabos dėl J. Grušo "Herkus Mantas"

Lietuvoj leidžiamas literatūros, meno ir kritikos žurnalas "Pergalė" 1957 m. Nr. 6 yra išspausdinusi ištisai J. Grušo naują veikalą "Herkus Mantas", 5 veiksmų tragediją. Tų pačių metų gale šis jo veikalas pasirodė atskira knyga 5,000 tiražu. Už šią tragediją J. Grušui paskirta 15,000 rublių premija.

Rašytojas J. Grušas yra pergerai mums visiems žinomas, kad reikėtų čia jį iš naujo skaitančiajai visuomenei pristatyti ar supažindinti su jo ankstyvesniais kūriniais, ypač jo drama "Tėvas". Paminėjus Grušo vardą, tuojau mummyse iškyla stambi rašytojo figūra. Todėl kiekvienas jo veikalas nuoširdžiai imamas į rankas ir skaitomas nuo pirmos eilutės iki paskutinės. Nesvarbu, kurios geležinės uždangos pusėje rašytojas gyvena: jis yra lygiai brangus ir mielas kiekvienam lietuviui, laukiančiam naujo kūrybinio žodžio.

Dėlto, išgirdęs apie šios tragedijos pasirodymą, su nekantrumu susiieškojau minėtąjį Pergalės numerį ir ėmiau džiaugtis "dvasios penu". Perskaitęs labai nusiminiau, ypač kad jau laikuriuose laikraščiuose skaičiau palankias žinutes. Skaičiau antrą kartą ir trečią. Nieko džiugaus nepavyko išpešti: kuo giliau į girią, tuo daugiau medžių ir vis labiau kreivesni. Kadangi knyga nėra mūsųose paplitusi, nemanau, kad būtų reikalinga platesnė recenzija, tačiau norėčiau pasidalyti mintimis, kurios kilo minėtąjį Grušo veikalą skaitant ir jį analizuojant.

Pirmučiausia noriu pastebėti, kad HM nėra jokia tragedija. Net į dramos kategoriją vargu galima būtų jį įrikiuoti. Tai paprastas vaidinimas, melodrama, pilna verkšlenimų, aimanavimų, nesusipratimų bei neapykantos dievams. Amerikoje tokie veikalai vadinami "A play".

Kiekvienai tragedijai būtina sąlyga: mirtis, pralaimėjimas, liūdna pabaiga, fatališkumas, pagrindinio veikėjo tragizmas. Nė vieno iš paminėtųjų ne su žiburiu HM nerastume. Pats herojus Herkus Mantas visai nėra tragiškas charakteris. Jo net lyginti negalima su paprasčiausiu Lietuvos miškų partizanu, kuris kovoja ne už dievų sunaikinimą, kaip Herkus Mantas, bet už savo paties ir tautos laisvę. 10 metų išbuvęs nelaisvėj pas kryžiuočius, jis pabėga ir perima prūsų vadovavimą, jau susivienijusių bendron kovon prieš kryžiuočius. Mantui teikėjo vesti. Uždangai atsidarius, Mantas planuoja paimti Karaliaučiaus pilį, po2-jų pabėgimo metų. Veikalas bai-

giasi minėtos pilies puolimu. Iš viso gi Mantas kariavo prieš kryžiuočius apie 12 metų. Vadinasi, dar 10 metų po uždangos nusileidimo jis sėkmingai grumėsi su priešu. Nieko tragiško šiame punkte nėra, nebent pati prūsų išnaikinimo tragedija, bet apie ją veikale nėra žodžio. Veikalas baigiamas džiaugsmingu puolimu, ėjimu į mūšį, aišku — į laimėjimą. Kad susidegina Koltis, mums dar keisčiau atrodo: kada vyksta mūšis, kova, genties vadas išjoja susideginti, vietoje didvyriškai puolęs į kovos įkarštį? Pagaliau ar yra tam laiko? Kitas Manto draugų, Ragūnas, miršta sužeistas — tai kasdieninis įvykis. Vienintelis tragiškas personažas visame veikale yra Kristina, Manto sužadėtinė, kurią po sudegimo, jis pavadina žmona. Ar ji sudeginta ar gyva, jos gyvenimas ir ji pati perdėm tragiški. Kristinos sudegimas yra greičiau ne reikalo padiktuotas, kiek noro pataikauti savo duondaviams, nes nei laiko, nei logikos veiksmu jos sudegimas nėra pateisinamas. Be jos sudegimo Grušas ne premijos nebūtų gavęs. Bet prie šio klausimo mes grįšime, kiek vėliau.

Mes žinome, kad yra tragedijų, kur pagrindinis herojus nemiršta, pav. L. Pirandello: Henrikas IV. Tačiau jo gyvenimas yra perdėm tragiškas, vedas iki pamišimo. Bet Herkus Mantas yra panašus ne į XIII šimtmečio tragišką prūsų karvedį, o į dvidešimto amžiaus užsimaskavusį komunistą-propagandistą.

(Bus daugiau)

Saulės šildomas namas

Pritaikomos saulės energijos asociacijos direktorius John Yelliot po 10 metų tyrinėjimo padarė pirmąjį bandymą. Phoenix, Arizonoje, statomas saulės energija šildomas namas.

Verčiau dar pakalėti

Atlanta. — Net kaliniai jaučia depresiją. Georgijos parolių tarybos pirmininkas Hugh Carney pareiškė, kad teko atmesti daug parolės prašymų, kadangi iš kalėjimo paleisti negali gauti darbo.

Galvosūkiai

Galvosūkio Nr. 7 gautą 8 sprendimai, iš kurių teisingi yra trys: P. Leono, Rūtos Krekovekaitės ir V. Petraičio. Burtų keliu premija atiteko P. Leonui.

Štai atsakymas: — posėdis prasidėjo 6 valandą 42 min. 47^{119/143} sek., baigėsi 8 val. 33 min. 33^{141/143} sek. ir tęsėsi 1 val. 50 min. 46 2/13 sek.

Galvosūkis Nr. 8

Du draugai buvo pakviesti į svečius. Jiems reikėjo nukeliauti 36 kilometrus, bet jie turėjo tik vieną dviratį. Dviračiu galima vieną kilometrą nuvažiuoti per 2½ minutės, o pėsčiam nueiti — per 10 min. Juodu nutarė keliauti šitaip: vienas iš jų pradeda važiuoti dviračiu, o kitas — eiti pėsčias; kai dviratininkas nuvažiuoja vieną kilometrą, tai palieka dviratį, kuriuo priėjęs važiuoja antrasis taip pat vieną kilometrą, ten jau antrasis palieka dviratį ir t.t. Per kiek laiko juodu nukeliavo 36 kilometrus? Jei kas kilometrą prie kelio buvo kilometrinių stulpas, ir draugai pradėjo važiuoti nuo stulpo, pažymėto numeriu 1, tai prie kurių stulpų dviratis likdavo be apsargos? Ar draugai sutaupė laiko?

PASTABA: Jei paaiškėtų, kad juodu atvyko į paskyrimo vietą ne vienu metu, tai prašome atskirai nurodyti, kiek laiko keliavo vienas ir kiek

kitas iš draugų. Konkurso sąlygos — kaip seniau.

Galvosūkis Nr. 9 skiriamas matematikos mėgėjams:

Brėžinio lape duotas apskritimas, kurio centras nenurodytas; brėžinio plokštumoje, bet už brėžinio lapo ribų duotas taškas, kurio padėtis nustatoma dviejų tiesių, kurių atkarpos duotos brėžinio lape (bet jos, aišku, susikerta už brėžinio lapo ribų), susikirtimo tašku. Iš šio nepasiekiamo taško reikia išvesti lietėjas į duotąjį apskritimą, naudojantis tik *liniuote* (aišku, kad visa geometrinė konstrukcija neturi išeiti iš brėžinio lapo ribų).

Vienam iš teisingai išsprendusių burtų keliu bus paskirta premija: "Mathematical Nuts", by S. I. Jones. Paskutinė pašto antspaudų data gali būti 1958 m. balandžio 19 d. Šį kartą, aišku, atsakymo negali būti: turi būti atsiųstas visas sprendimas su įrodymu.

A. TVERAS

Laikrodžiai ir Brangenybės

Pardavimas ir Taisymas

2646 WEST 69th STREET

Tel.: RRepublic 7-1941

Kairio knyga LIETUVA BUDO

NAUJIENOSE galima gauti tik ką iš spaudos išėjusią Stepono Kairio knygą LIETUVA BUDO. 416 didelių (6x8½) puslapių, kieti viršeliai. Kaina \$5.50

Mes mokame Aukštą Dividendą

MIDLAND

Savings and Loan Association

PER 40 METŲ VISŲ LIETUVIŠKŲ KOLONIJŲ SAUGIAUSIA IR PELNINGIAUSIA TAUPYMO BENDROVĖ

4038 Archer Avenue Tel. LA3-6719

AUGUST SALDUKAS Prezidentas

AMERIKOS ŽMONĖS PAGARSĖJE PRASTAIS DANTIMIS,

pasakė Benjaminas Franklinas dar prieš 170 metų. Yra kas nors blogai, jei 95% vaikų jau turi išpuvčius dantis. Apie dantų ligas ir kaip nuo jų apsisaugoti vaizdžiai ir išsamiai rašo Dr. Antanas Gustainis savo naujojoje knygoje.

DANTYS, jų priežiūra, sveikata ir grožis

Geras popierius, kieti viršeliai. Knyga kainuoja \$4.00.

Siųskite čekį ar Money Orderį:

NAUJIENOS, 1739 So. Halsted Street, Chicago 8, Ill.

Sekmadienį, balandžio 20 d., lygiai 3:00 valandą po pietų
Lietuvių Auditorijos mažojoje salėje, 3133 S. Halsted St.
ruošiamas

P O K A L B I S

LIETUVIŲ LITERATŪROS TEMOMIS

Bus paliesti patys gyvieji mūsų literatūros klausimai.
Pokalbį organizuoja

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJA.